

Šeimos archyvo nuotrauka

Akademiko Juro Poželos (1925-12-05–2014-11-20) atminimui

Su šviesaus atminimo Mokslų akademijos prezidentu (1984–1992) profesoriumi Juru Požela atsisveikinome lapkričio 22–23 dienomis. LMA prezidentų portretų galerijoje Akademijos rūmų fojė – Jo idėja! – šalia kabančio portreto Jo paties nebe pamatysime.

Būsimojo mokslininko Juro tėvai – tuomet Lietuvos Respublikoje nelegalios Lietuvos komunistų partijos nariai – Karolis Požela (partijos CK pirmininkas nuo 1923 m.) ir Eugenija Tautkaitė.

Likimas vaikystėje nelepino: gimė ir augo svetur, tėvas sušaudytas Kaune 1926-aisiais, motina – „liaudies priešė“ ir stalininių trėmimų auka. J. Požela brangino tėvo atminimą, juo sekė ir kai Lietuva stengėsi atgauti suverenumą.

Prasidėjus Vokietijos–SSRS karui, Juras mokėsi amatų mokykloje Maskvoje. Nuo 1942-ųjų dirbo tekintoju, vėliau – staklių derintoju. 1943 m. spalį išėjo savanoriu į 16-ąją lietuviškąją diviziją. Dar prieš demobilizaciją 1945 m. gruodį – jau Vilniuje – J. Požela pradėjo mokytis gimnazijoje ir per pusmetį baigė dvi paskutines jos klases bei pirmąjį kursą VU Fizikos-matematikos fakultete.

Baigęs tris kursus, J. Požela vyksta į Maskvos valstybinį universitetą (MVU) studijuoti „slaptos“ branduolinės fizikos. Baigęs MVU, grįžta į Vilnių. Dirbti

pagal specialybę nebuvo nė menkiausių techninių galimybių, bet padėjo prof. Povilas Brazdžiūnas: išrūpino vietą tikslinėje aspirantūroje Leningrade. J. Požela studijavo ir dirbo SSRS MA akademiko Abraomo Jofės naujoje mokslo įstaigoje – Puslaidininkių laboratorijoje. Po „tėtušio Jofės“ sparnu čia susibūrė ir šešių neišskiriamų draugų ratelis: Žoresas Alfiorovas, Borisas Carenkovas, J. Požela, Vitalijus Stafejevas, Jurijus Šmalcevas, Borisas Zacharčenia. Visi jie tapo garsūs mokslininkai.

Baigęs aspirantūrą, J. Požela Vilniuje 1956-aisiais – vyresnysis mokslinis bendradarbis, 1958 m. – sektoriaus vadovas bei Fizikos ir matematikos instituto direktoriaus pavaduotojas, 1963–1966 m. – MA Fizikos ir matematikos instituto direktorius. 1964 m. Leningrado A. Jofės fizikos institute apgynė fizikos ir matematikos mokslų daktaro disertaciją, 1967–1985 m. – naujo MA Puslaidininkių fizikos instituto direktorius. Jo ir kolegų mokslo darbai įvertinti premijomis ir apdovanojimais: 1965 m. suteiktas Lietuvos nusipelnusio mokslo veikėjo garbės vardas, 1965 ir 1982 m. – Lietuvos valstybinių mokslo premijų laureatas, 1978 m. skirta SSRS Lenino premija, 1988 m. – SSRS valstybinė mokslo premija, 2005 m. – Lietuvos mokslo premija, 2008 m. – Nacionalinė pažangos premija. J. Požela apdovanotas ordinais

ne tik kaip talentingą mokslininką, organizatorių ir visuomenės veikėją, bet ir kaip pareigingą, nuoširdų, juokauti mėgstantį žmogų, kaip bendradarbį, patraukiantį paprastumu, kuklumu ir dėmesiu kitiems.

Akademikai neteko kolegos, Lietuva neteko gero
sūnaus.

Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas

Lietuvos Nepriklausomybės
Akto signataro, LSDP Garbės
Pirmininko Česlovo Juršėno
kalba Akademiko, LSDP Garbės
nario Juro Poželos laidotuvių eise

2014-11-23, Vilnius

Brangūs Velionio artimieji,
Gerbiami susirinkusieji!

Atsisveikiname su pasaulinio garso mokslininku.
Atsisveikiname su Lietuvos didžiavyriu, ypač atsi-
skleidusiu istorinio lūžio epochoje XX a. pabaigoje.

Paskutinėje LTSR Aukščiausiojoje Taryboje J. Požela priklausė nepriklausomybinių sparnui. Jo, įžymaus mokslininko, MA prezidento, žodis deputatams buvo labai svarbus. Jis Aukščiausiojoje Taryboje palaikė tuos žingsnius, kurie realiai vedė į Nepriklausomybės atkūrimą. Kaip įtakingą deputatą Jį išrinko komisijos tirti 1939 m. Vokietijos–TSRS sutartis ir jų pasekmes pirmininku. Jis (ir Komisija) dirbo labai atsakingai, ieškojo tiksliausių apibrėžimų, netgi atitinkamai skambančių žodžių, įsiklausė į Aukščiausiosios Tarybos deputatų ir TSRS liaudies deputatų siūlymus.

Taip 1990 m. vasario 7 d. atsirado beprecedentis nutarimas, kuris įvertino tai, kas įvyko 1939–1940 metais, ir paskelbė, kad „Liaudies Seimo 1940 m. liepos 21 d. dienos Lietuvos įstojimo į TSRS deklaracija, kaip neišreiškusi lietuvių tautos valios, yra neteisėta ir negaliojanti“.

Tai, galima sakyti, išvalė kelią į Nepriklausomybės atstatymą. Beje, tai, ką dabar pridursiu, nėra paslaptis: kai kas siūlė jau 1990 m. vasario 16 d. nelaukiant nei rinkimų (vasario 24 d.), nei naujos Aukščiausiosios Tarybos skelbti Nepriklausomybės atstatymą.

Neužmirškime, gerbiamieji, kad iki Aukščiausiosios Tarybos vasario 7 d. sprendimo jau buvo susiformavusi savarankiška LKP, nepriklausoma nuo Maskvos diktato. Ir čia Juras Požela konstruktyviai veikė. Priminsiu, kad būtent MA partinė organizacija pareiškė nepasitikėjimą Nikolajumi Mitkinu, LKP CK II sekretoriumi, žmonių vadintu generalgubernatoriumi. Ir po CK sprendimo šalia Algirdo Brazausko atsirado Vladimiras Beriozovas. Tiesa, jis galėjo būti šalia J. Poželos, kurio kandidatūrą į CK I sekretorius 1988 m. aptarinėjo sąjūdininkai.

Bet buvo kaip buvo. Algirdo Brazausko ir Vladimirio Beriozovo bendrą pradžią pradžioje veikti. Persitvarkymo procesai partijoje, reikšmingai dalyvaujant ir Sąjūdžio veikėjams, paspartėjo. XX suvažiavimas, įvykęs prieš 25 metus (1989 m. gruodį), kuriame aktyviai dalyvavo J. Požela, ryškia delegatų balsų dauguma priėmė istorinį sprendimą dėl LKP savarankiškumo. Maskva, M. Gorbačiovas tūžo, spaudė visus, ypač vadovus. Tačiau ir J. Požela, ir A. Brazauskas su bendražygiais oriai atlaikė ir spaudimą, ir grasinimus. O Akademikas vėliau dėstė, kad Jo pasiryžimą skatino tėvo Karolio Poželos siekis dar trečiajame dešimtmetyje įtvirtinti LKP savarankiškumą nuo Maskvos. Beje, ir J. Poželos vadovaujama Lietuvos mokslų akademija atsiskyrė nuo TSRS MA sistemos dar iki XX suvažiavimo.

Gerbiاميةji,

1990 m. kovo 11 d. atkūrus nepriklausomą valstybę, mums visiems ir J. Poželai iškilo kiti uždaviniai. Jis ypač rūpinosi MA statusu. Keistai gali skambėti, bet reikėjo ginti mokslo ir mokslininkų autonomiją, pačios MA egzistenciją. Štai ištrauka iš 1991 m. Aukščiausiosios Tarybos posėdžio, kuriame kalbėjo MA prezidentas J. Požela: „Gerbiamieji deputatai! Paskutinį kartą aš iš šitos tribūnos šnekėjau dėl Molotovo-Ribentropo pakto pasekmių panaikinimo ir nemaniau, kad iš tos pačios tribūnos kitą kartą teks kalbėti (tokių siūlymų yra) dėl Lietuvos mokslo

akademijos panaikinimo.“ Laimei, apsigalvota, sustota ar nespėta.

1992 m. J. Požela kartu su LDDP išrenkamas į Seimą. Čia jis pratęsė savo darbą už gyvybingos ir veiklios MA išsaugojimą. Priminsiu, Akademikui reikėjo kovoti net dėl MA rūmų išsaugojimo. Mat, į juos pretendavo kita garbinga, bet benamė institucija.

Tačiau Seimo nariui, Tautos atstovui rūpėjo ir kiti, tiesiog karšti klausimai – ir nuosavybės restitucija, ir mokslo ir technikos pažanga rinkos ekonomikos sąlygomis, ir bankų krizė, ir pramonės potencialo išlaikymas (apsisaugant nuo nevykusios ar nusi-kalstamos privatizacijos). Žodžiu, Jis su visais mumis ir Prezidentu stengėsi švelninti prastų reformų pasekmes ir žengti pirmyn. Svarbi buvo ir tarppar-lamentinė veikla. Kaip žinomą pasaulyje mokslininką

mes jį delegavome į Europos Tarybos Parlamentinę Asamblėją, į kurią Lietuva priimta 1993 m. gegužę.

Gerbiamieji!

Akademiko ketverių metų veiklą Seime noriu įvertinti jo bendražygio prezidento Algirdo Brazausko mintimis: „Dar kartą teko įsitikinti, ką reiškia išbandymas valdžia. Kai kurie LDDP nariai jį sėkmingai išlaikė. Pirmiausia, norėčiau paminėti mokslininkus J. Kubilių, J. Poželą, V. Liutiką. Jie visais kadencijos metais dosniai dalijo kolegoms savo išmintį, toleranciją ir darbštumą. Netgi konfliktinėse situacijose demonstravo neįtikėtiną politinį brandumą, tarsi jie visą gyvenimą būtų vertęsi politika kurioje nors tradicinės demokratijos šalyje“.

Išties buvo naudinga ir malonu dirbti su tokiu garbingu vyru, mokslininku, politiku. Juo liūdniau su Akademiku šiandien išsiskirti. Ilsėkis ramybėje!

LMA prezidento ir prezidiumo veikla

LMA prezidentas Valdemaras Razumas 2014 m. spalio 3–8 d. Švietimo ir mokslo ministerijos delegacijos sudėtyje dalyvavo 11-ajame kasmetiniame forume „Mokslas ir technologijos visuomenėje“, vykusiame Kiote (Japonija).

V. Razumas Švietimo ir mokslo ministerijoje spalio 9 d., spalio 16 d., spalio 29 d., lapkričio 11 d., lapkričio 21 d. dalyvavo darbo grupės dėl Lietuvos valstybinių ir nevalstybinių aukštųjų mokyklų pagrindinių mokslo ir studijų veiklą bei rezultatus atspindinčių rodiklių sąvado (profilio) sudarymo posėdžiuose, spalio 10 d. – diskusijoje „Geresnė aukštojo mokslo kokybė Lietuvoje: kaip jos sieksime?“, lapkričio 4 d. buvo kviečiamas į Mokslo premijų užsienyje gyvenantiems lietuvių kilmės mokslininkams įteikimo iškilmes, lapkričio 5 d. – į pasitarimą dėl Europos neutronų šaltinio, lapkričio 13 d. – į susitikimą su mokslinių tyrimų ir inovacijų komisaru Karlosu Moedasu (Carlos Manuel Felix Moedas), lapkričio 17 d. – su Tarptautinio Stanfordo mokslinių tyrimų instituto atstovais.

Gruodžio 15 d. kartu su Kipro sveikatos apsaugos ministru, LMA užsienio nariu prof. Filipu C. Patsaliu lankėsi Lietuvos sveikatos mokslų universitete, gruodžio 16 d. – susitiko su sveikatos apsaugos ministre Rimante Šalaševičiute.

LMA yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutartis su septyniomis Lietuvos savivaldybėmis. Paskutinįjį 2014 m. ketvirtį LMA prezidiumas nemažai renginių organizavo kartu su partnerėmis. 2014 m. spalio 8 d. įvyko LMA diena Anykščių rajono savivaldybėje tema „Mokslo ir verslo bendradarbiavimas sodininkystės plėtrai Lietuvoje“, kurią organizavo Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius. Viceprezidento Domo Kauno iniciatyva 2014 m. spalio 15 d. įvyko Panevėžio miesto savivaldybės diena Lietuvos mokslų akademijoje. Spalio 23 d. LMA tikrojo nario Aleksandro Vasiliausko vadovaujama delegacija savivaldybės kvietimu lankėsi Druskininkuose ir skaitė paskaitas miesto bendruomenei. Gruodžio 3 d. organizuota LMA diena Klaipėdos miesto savivaldybėje, vykusio Klaipėdos universitete.

LMA prezidiumo posėdžiuose nuolat buvo informuojama, kaip vyksta pasirengimas LMA narių visuotiniam susirinkimui, sprendžiama dėl žurnalų *Geologija* ir *Geografija* sujungimo, aptariama žurnalo *Mokslas ir technika* situacija. Prof. D. Kaunas informuodavo, kaip vyksta Kauno mokslininko premijos konkursas bei aptardavo albumo apie LMA rengimą. LMA vyriausiojo mokslinio sekretoriaus Vytauto

Basio iniciatyva buvo patikslinti LMA premijų, LMA jaunųjų mokslininkų stipendijų konkursų dokumentai, LMA prezidentas V. Razumas pateikdavo informaciją apie Vyriausybės strateginiame komitete

svarstomą klausimą dėl Lietuvos ekonomikos politikos tyrimų centro steigimo.

Parengė vyr. referentė Lyda Milošienė

LMA narių visuotinis susirinkimas

2014 m. gruodžio 16 d. įvyko LMA narių visuotinis susirinkimas. Pradėdamas sesiją, LMA prezidentas V. Razumas pakvietė tylos minute pagerbti ilgamečio LMA prezidento Juro Poželos ir LMA užsienio nario Arvydo Klierės atminimą. Po to sukaities progomis buvo pasveikinti LMA nariai – Algirdas Sliesaravičius ir Antanas Tyla.

LMA vadovybė – Valdemaras Razumas, Domas Kaunas, Vytautas Basys – naujai išrinktiems LMA nariams įteikė tikrųjų narių pažymėjimus ir LMA nario ženklus. Teodoro Grotuso fondo valdybos pirmininkas LMA tikrasis narys Aivaras Kareiva Teodoro Grotuso (Theodor von Grotthuß) stipendijos diplomą įteikė VU doktorantei Astai Makaravičiūtei.

Sesijoje buvo inauguruoti ir pasveikinti naujai išrinkti LMA užsienio nariai prof. Filipas Patsalis (Philippus C. Patsalis) ir prof. Frydrichas Gécė (Friedrich Götze). Po inauguracijos iškilnių LMA užsienio nariai perskaitė pranešimus.

Pabaigoje muzikinę programą atliko vokalinis ansamblis „Inmezzo“ (meno vadovė doc. Aušra

LMA užsienio narys Filipas Patsalis (kairėje) ir LMA prezidentas Valdemaras Razumas

Stasiūnaitė). Baigdamas sesiją LMA prezidentas apžvelgė svarbiausius 2014 m. LMA įvykius ir pasveikino artėjančių šv. Kalėdų ir Naujųjų metų progą.

kronika

>>> Spalio 3 d. Aleksandro Stulginskio universitete ŽŪMMS Maisto saugos ir kokybės komisija organizavo seminarą „Kasdieninių maisto produktų sauga“. Pranešime „Fermentacijos procesai pieno pramonėje“ (dr. Antanas Šarkinas, KTU) pateikta informacija apie pieno pramonėje naudojamas pieno rūgšties bakterijas bei kitus mikroorganizmus, jų atrankai taikomus kriterijus. Aptarta raugintų pieno produktų nauda organizmui, raugintų pieno produktų ypatybės, raugo mikroorganizmai, gamybos ypatumai.

Pranešime „Pieno mineralinių medžiagų biologinė reikšmė“ (prof. Sigita Urbienė, ASU) aiškinta pagrindinių makro- ir mikroelementų reikšmė žmogaus organizmui.

>>> Spalio 8 d. įvyko ŽŪMMS narių visuotinis susirinkimas, kuriame svarstyti skyriaus struktūros pasikeitimai atsižvelgiant į tai, kad išrinkti nauji LMA tikrieji nariai, dalyvaujantys skyriaus veikloje. ŽŪMMS Miškininkystės mokslų sekcijos pirmininku nutarta

patvirtinti naujai išrinktą LMA tikrąjį narį Darių Danusevičių. LMA tikrasis narys Antanas Sederevičius bus ŽŪMMS Zootechnikos ir veterinarinės medicinos mokslų sekcijos narys.

>>> LMA skyrius „Mokslininkų rūmai“ Vilniaus mokyklose ir gimnazijose šį rudenį surengė Mokslo žinių dienas: spalio 9 d. Vilniaus Mikalojaus Daukšos vidurinėje mokykloje Biochemijos instituto Biologinių modelių skyriaus vedėja dr. Virginija Bukelskienė skaitė paskaitą „Kamieninės ląstelės ir jų panaudojimas“. Spalio 22 d. Vilniaus Gabijos gimnazijoje Biochemijos instituto prof. Rolandas Meškys skaitė paskaitą „Kaip sugyvename su mikroorganizmais“. Lapkričio 18 d. Vilniaus Simono Stanevičiaus vidurinėje mokykloje Lietuvos mokslo premijos laureatas prof. Valdas Šablinskas skaitė paskaitą „Šviesa – efektyvus mus supančių medžiagų tyrimo įrankis“. Lapkričio 28 d. Vilniaus Mikalojaus Daukšos vidurinėje mokykloje LMA tikrasis narys Valdas Laurinavičius skaitė paskaitą „Kaip molekulės atpažįsta viena kitą“.

>>> Spalio 15 d. LMA Vrublevskių biblioteka pakvietė pokalbio „Mažosios Lietuvos paveldas nuo K. Donelaičio iki mūsų dienų“. Kultūros paveldo tyrėjai Marija ir Martynas Purvinai pasidalijo mintimis, kaip keitėsi šis kraštas ir jo žmonės, kaip mokslininkai tiria ir fiksuoja senovės palikimą. Savo kūrybos darbus pristatė menininkė Jūratė Buožienė, sukūrusi Mažajai Lietuvai ir K. Donelaičiui skirtą batikos darbų ciklą „Dingę prūsai“.

Nuo spalio mėnesio iki Kalėdų Vrublevskių bibliotekoje veikė vieno eksponato (knygos ir jos autoriaus) paroda. Per du mėnesius pristatyti šeši išskirtiniai XVI–XIX a. autoriai, istorinės asmenybės, gyvenusios ir dirbusios Lietuvoje bei jų mokslo darbų leidiniai, saugomi bibliotekos fonduose. Plačiai visuomenei šie vardai pateikiami tik išskirtinėmis progomis arba visai neminimi, nors tų autorių darbai buvo integrali Europos mokslo ir kultūros dalis. Vieno eksponato parodos objektas buvo išsamiau pristatyti šešių vaizdo siužetų ciklu.

>>> Spalio 23 d. LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus tikrųjų narių delegacija lankėsi Druskininkuose, kur savivaldybės viešojoje bibliotekoje skaitė paskaitą. Prof. Aleksandro Vasiliausko pranešimo tema „Humanitarinių ir socialinių mokslų

skyrius ir jo veikla“, prof. Eugenijaus Jovaišos – „Aisčių pasaulis“, prof. Domo Kauno – „Kristijonas Donelaitis: portreto link“, prof. Vytautas Martinkus kalbėjo apie daugiaveidę naujausią lietuvių literatūrą. Po paskaitos akademikai lankėsi Druskininkų savivaldybėje, susitiko ir bendravo su savivaldybės vadovais.

>>> Spalio 23 d. LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius kartu su skyriumi „Mokslininkų rūmai“ surengė dviejų iškilų asmenybių LMA tikrųjų narių – 2013 m. Lietuvos mokslo premijos laureatės prof. Viktorijos Daujotytės ir Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureato prof. Giedriaus Kuprevičiaus – pokalbį „Variacijos gyvenimo ir kūrybos temomis“. Tai buvo dviejų mokslininkų ir menininkų pokalbis koncertas, žiūrovų akivaizdoje sukurta improvizacija, pranokusi geriausius lūkesčius. Žaismingai kalbėdami, abu akademikai pateikė klausytojams vienas kito portretus.

>>> Spalio 28 d. LMA Vrublevskių bibliotekoje įvyko vieša gamtininko, gamtos ir mokslo žurnalisto, keliautojo Daumanto Liekio paskaita „Apie požemių gyvuosius ir mirusiuosius“. Lektorius papasakojo apie seniausių Europos kanalizacijų gyvybes, giliausią pasaulio urvą ir Vilniaus Šv. Dvasios bažnyčios kriptos mumijų tyrimus. Į požeminius miestų kanalus per potvynius ar gryo atsitiktinumo dėka suplaukia galybė įvairius laikmečius ir kataklizmus menančių daiktų: nuo šiuolaikinių banko kortelių iki galvijų ragų ar amforų šukių. Vakaro metu specialiai parengtoje ekspozicijoje buvo galima susipažinti su Vilniaus požemių artefaktais.

>>> Spalio 29 d. iš ciklo „2013 m. Lietuvos mokslo premijos laureatų paskaitos“ prof. Gintaris Kaklauskas skaitė paskaitą „Statybinių konstrukcijų iš naujos kartos medžiagų tyrimai“.

>>> Lapkričio 4 d. LMA skyrius „Mokslininkų rūmai“ ir Lietuvos reformacijos istorijos ir kultūros draugija surengė prof. Dainoros Pociūtės-Abukevičienės ir doc. Dariaus Kuolio diskusiją „Kodėl Donelaitis?“, skirtą Reformacijos dienai. Renginį vedė Kęstutis Pulokas. Fragmentus iš K. Donelaičio poemos „Metai“ skaitė Aldona Daučiūnienė. Veikė dailininkės Jūratės Buožienės autorinės tekstilės paveikslų ciklo „Donelaitis“ paroda. Dainavo „Giesmės“ ir „Pagirių dainorių“ jungtinis choras.

Dr. Rolandas Maskoliūnas pristato knygą iš LMA leidžiamos mokslo populiarinimo knygų serijos *Mokslas visiems*: John Brockman. *Tai pakeis viską. Idėjos, formuosiančios ateitį*. Dešinėje – etnologė Gražina Kadžytė. 2014 m. lapkričio 13 d.

nacionalinio operos ir baleto teatro paramos fondo „Orfėjaus lyra“ pirmininkė Birutė Vizgirdienė, narės Nerija Kasparienė ir Živilė Bačkienė, Čilės garbės konsulas Rimtautas Vizgirda, Lietuvos mokslo premijos laureatas dr. Daumantas Matulis ir kiti. Koncertavo Agnė Stančikaitė (sopranas), Joana Daunytė (arpa), Vita Marija Daunytė (fleita). Renginį vedė literatūrologas doc. Regimantas Tamošaitis. Veikė išeivijos dailininko Viktoro Vizgirdos dailės kūrinių ekspozicija iš Lietuvos nacionalinio dailės muziejaus rinkinių.

>>> Lapkričio 12 d. LMA Vrublevskių bibliotekoje įvyko ekonomisto, finansų analitiko Gitano Nausėdos knygų kolekcijos pristatymas. G. Nausėda kalbėjo apie savo lituanistikos ir prūsistikos kolekcijas, išskirtinius rankraščius ir ikonografijos pavyzdžius. Buvo eksponuojami keli bibliofilinių knygų egzemplioriai iš LMA Vrublevskių bibliotekoje saugomų fondų.

>>> Lapkričio 19 d. LMA Vrublevskių bibliotekoje įvyko vieša prof. Arvydo Pacevičiaus paskaita „*Graffiti senųjų knygų paraštėse: kūrybinės iškrovos mėginant plunksną*“. Knygų grafičiai – tai marginalijos knygose, proveniencijos bei kiti ženklai, dažniausiai neturintys jokių tiesioginių sąsajų su knygos turiniu. Prof. A. Pacevičius nuomone, visi šie įrašai ir piešiniai yra puikus šaltinis studijuojant praėjusių epochų žmonių gyvenimo būdą, visuomenės nuotaikas, atskirų žmonių pasaulėžiūrą, jų kasdienybės detales. Prof. A. Pacevičius aptarė, kokias interpretacijos galimybes atveria ši nauja ir netyrinėta socialinės komunikacijos išraiškos sritis. Taip pat buvo eksponuotos senosios knygos iš LMA Vrublevskių bibliotekos fondų, kuriose fiksuojami knygų grafičiai. Vakaro metu buvo paskelbti Vrublevskių bibliotekos ir leidyklos *Tyto alba* surengto konkurso, skirto knygų grafičiams senosiose knygose ir studentų konspektuose, nugalėtojai.

>>> Lapkričio 20 d. LMA skyrius „Mokslininkų rūmai“ ir VŠĮ *Regnum* pakvietė visuomenę į pokalbį apie emigraciją „Lietuva ir sugrįžimai“. Dalyvavo Lietuvos

>>> Lapkričio 25 d. HSMS Menų sekcijos pirmininko LMA tikrojo

nario Giedriaus Kuprevičiaus iniciatyva prof. Antanas Andrijauskas, prof. Algirdas Ambrazas, dr. Darius Kučinskas, prof. Viktorija Daujotytė-Pakerienė aptarė M. K. Čiurlionio kūrybinį palikimą, kuris mus yra pasiekęs labai svariais, bet pavieniais leidiniais. Gimė idėja po LMA ženklu išleisti įvairiapusį M. K. Čiurlionio kūrybinį palikimą sudarantį daugiatomį akademinį leidinį. Gavę HSMS narių pritarimą, Menų sekcijos nariai pasirengę prisidėti prie šio tikslo įgyvendinimo. Posėdyje buvo aptarta, koks galėtų būti darbo grupės tikslas ir būdai jam pasiekti užsitikrinant prezidentūros, vyriausybės bei įvairių fondų paramą. Visas darbas galėtų būti suskirstytas į keletą temų: muzika, dailė, fotografija, epistolarika, menotyros straipsniai, bibliografijos ir pan. Posėdžio dalyviai nusprendė 2015 m. vasario 25 d. organizuoti mokslinę konferenciją, skirtą M. K. Čiurlionio kūrybiniam palikimui aptarti.

>>> Lapkričio 26 d. įvykusiame BMGS narių visuotiniame susirinkime skyriaus narių vardu LMA narys Vytautas Kontrimavičius pasveikino skyriaus pirmininką Vytautą Basį jubiliejaus proga. Vėliau buvo diskutuojama dėl skyriaus sekcijų struktūros, taip pat išklausti rugsėjo 30 d. išrinktų LMA tikrųjų narių inauguraciniai pranešimai. LMA tikrasis narys Riman-tas Jankauskas skaitė pranešimą „*Incidere in itaque in fossam quam sibi ipsi fecerunt*: Napoleono karių masinės kapavietės Vilniuje tyrimai“, LMA tikrasis narys Kęstutis Strupas pasakojo apie modernėjančios technologizuotos chirurgijos ribas, o LMA tikrosios

narės Vilmantės Borutaitės pranešime buvo pateikta informacija, ar gali virusai sukelti Alzheimerio ligą.

>>> Lapkričio 27 d. įvyko diskusija, skirta Nevyriausybinių organizacijų (NVO) atstovavimo NVO taryboje klausimams. Pranešimus skaitė filosofas dr. Krescencijus Stoškus, teisės filosofas ir teoretikas Mykolas Romeris universiteto prof. Alfonsas Vaišvila, LMA narys Antanas Buračas, Mykolas Romeris universiteto prof. Rita Aleknaitė-Bieliauskienė, Žmogaus teisių asociacijos pirmininkas Vytautas Budnikas ir kiti.

>>> Lapkričio 29 d. Mokslų akademijoje Stepono Kairio fondas surengė diskusiją „XXI a. Lietuva. Iššūkiai ir perspektyvos“. Diskusijos vedėjas prof. Dobilas Kirvelis.

>>> Gruodžio 4 d. LMA įvyko vakaras, skirtas kompozitoriaus, pianisto, dirigento, pedagogo Balio Dvariono 110-osioms gimimo metinėms. Dalyvavo Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos direktorė Laimutė Užkuraitienė, Monsinjoro Kazimiero Vasiliausko labdaros fondo valdybos pirmininkas Valentinas Sventickas, B. Dvariono sūnus smuikininkas prof. Jurgis Dvarionas, vaikaitis pianistas Justas Dvarionas. Dainavo provaikaitės Justina ir Ieva Dvarionaitės, grojo Vilniaus Balio Dvariono dešimtmetės muzikos mokyklos fortepijono ir smuiko klasės moksleiviai. Renginį vedė muzikologė Kristina Liudvika Kuzmaitė. Vakaro metu buvo įteikta Monsinjoro Kazimiero Vasiliausko labdaros fondo Mažoji premija.

>>> Gruodžio 4–5 d. Aleksandro Stulginskio universitete (ASU) įvyko 6-oji mokslinė praktinė konferencija „Lietuvos kaimo vietovių konkurencingumo stiprinimas: geroji patirtis“, kurią organizavo ASU kartu su LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus Agrarinės ekonomikos ir sociologijos sekcija. Konferencijos tikslas – skleisti mokslinių tyrimų rezultatus ir kaimo socialinės infrastruktūros vystymosi valdymo gerą patirtį. Konferencijos dalyviai, pristatydami mokslinius tyrimus ir gerosios praktikos pavyzdžius, akcentavo kaimo socialinės infrastruktūros vystymosi svarbą kaimo vietovių konkurencingumui stiprinti.

Pirmoji konferencijos diena buvo skirta tarptautiniams pranešimams ir diskusijoms. Pranešimus skaitė ir stendinius pranešimus pristatė mokslininkai iš Lenkijos, Turkijos, Rumunijos, taip pat ASU užsienio

studentai iš Italijos, Nigerijos, Kamerūno ir Ispanijos. Antroji konferencijos diena buvo skirta Lietuvos mokslininkų ir praktikų diskusijai.

>>> Gruodžio 16 d. įvyko LMA skyriaus „Mokslininkų rūmai“ organizuotas pokalbis apie klimato kaitą – VU Hidrologijos ir klimatologijos katedros vedėjo prof. Arūno Bukančio knygos *Kas užlopys dangų* sutiktuvės. Dalyvavo Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos klimatologė dr. Audronė Galvonaitė ir LMA tikrasis narys Mečislovas Žalakevičius. Tai gražios ir ilgametės skyriaus draugystės su leidykla *Tyto alba* renginys ypač aktualia visuomenei tema.

>>> Gruodžio 18 d. LMA Vrublevskių bibliotekoje įvyko susitikimas, aktualizuojantis K. Donelaičio palikimą bibliotekoje. Buvo pristatytas visų K. Donelaičio raštų leidinys, knyga *Kaip grūdinosi Donelaitis* ir grafikos darbų paroda „Metai ir Laikas: Kristijonas Donelaitis žodyje ir vaizduose“. Vakaro svečiai – poetas, rašytojas, vertėjas Clandestinus (Sergejus Isajevas, Lietuva), rašytojas, dizaineris Aleksejus Popovas (Rusija) ir dailininkė Irina Gerasimova (Rusija) pasidalijo mintimis apie savo kūrybinę veiklą šia tema. Visas K. Donelaičio kūrybinis palikimas, kurį iš lietuviškų ir vokiškų originalų į rusų kalbą iš naujo išvertė lingvistas Clandestinus, buvo ne tik išleistas, bet ir apipavidalintas rusų kolegu.

>>> LMA skyrius „Mokslininkų rūmai“ su VšĮ *Ars Lituanica* organizavo kelis kalėdinius koncertus ir Naujametinį koncertą mokslo bendruomenei bei plačiajai visuomenei „Pasitinkant Naujuosius“: gruodžio 16 d. įvyko kalėdinis koncertas LMA narių visuotinio susirinkimo dalyviams. Dalyvavo Lietuvos muzikos ir teatro akademijos doc. Aušros Stasiūnaitės vadovaujamas vokalinis ansamblis „Inmezzo“: Indrė Anankaitė, Raimonda Janutėnaitė, Lina Urniežiuotė, Aušra Stasiūnaitė, pianistė Nijolė Baranauskaitė. Gruodžio 27 d. ir 28 d. kalėdiniuose koncertuose iš renginių ciklo „Jauni ir talentingi“ dalyvavo „Vilos Trio“: Dalia Dėdinskaitė (smuikas), Glebas Pyšniakas (violončelė), svečias iš Norvegijos Ole Christianas Haagenrudas (fortepijonas). Gruodžio 31 d. įvyko naujametinis koncertas, kuriame dalyvavo „Duettissimo“ – smuikininkė Dalia Dėdinskaitė ir violončelininkas Glebas Pyšniakas, dainininkai Vilhelma Mončytė ir Kęstutis Alčiauskis, pianistas Linas Dužinskas.

Dirvožemių studijos pajūryje

Spalio 2–3 d. Lietuvos dirvožemininkų draugija prie LMA Žemės ūkio ir miškų skyriaus (ŽŪMMS) surengė dviejų dienų mokslinę konferenciją ekspediciją studijuoti dirvožemio dangą Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijoje ir Baltijos jūros kontinentinėje pakrantėje. Joje dalyvavo 70 draugijos narių iš Aleksandro Stulginskio, Klaipėdos, Vilniaus, Vytauto Didžiojo, Šiaulių universitetų, LAMMC padalinių, Lietuvos geologijos ir geografijos instituto. Ekspedicijos dalyviams įteiktas leidinys *Dirvožemio dangos ypatumai Lietuvos pajūryje* su dirvožemių profilių cheminių tyrimų duomenimis ir archeologine

aplinkos elementų sąlyčio apžvalga, kurią pateikė Lietuvos istorijos instituto mokslininkai.

Pristačius ekspedicijos maršruto ypatumus geologijos ir geografijos požiūriu, pirmąją ekspedicijos dieną Pilkosiose kopose buvo aptarti paprastojo jaurazemio ir paprastojo smėlžemio profiliai. Antrąją ekspedicijos dieną šalies dirvožemininkai tęsė tyrimus Klaipėdos universiteto Botanikos sodo, įsikūrusio šiaurinėje Klaipėdos miesto dalyje šalia Danės upės, buvusio Karališkojo Tauralaukio parko, glaudžiai susijusio su Prūsijos istorija, teritorijoje. LMA tikrasis narys Algirdas Juozas Motuzas

Mokslas – sodininkystės plėtrai

ŽŪMMS nariai AB Ažuožerių sodai. Dešinėje – skyriaus pirmininkas Zenonas Dabkevičius

Spalio 8 d. Anykščių rajone AB Ažuožerių sodai organizuotas ŽŪMMS susirinkimas išvykoje, skirtas LMA ir Anykščių rajono savivaldybės bendradarbiavimo

sutarties nuostatoms įgyvendinti. Posėdyje dalyvavo ŽŪMMS nariai, Anykščių rajono savivaldybės meras Sigutis Obelevičius, mero patarėjas Antanas Baura,

Anykščių rajono
savivaldybės meras
Sigutis Obelevičius pristato
savo leidinį apie Traupio
botanikos sodo kolekciją

savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus vedėjas Antanas Katliorius, kiti specialistai, mokslo darbuotojai, AB *Ažuožerių sodai* direktorius Jonas Janyšius, žemės ūkio kooperatyvo *Ažuožerių sultys* direktorius Regimantas Butvydas, Lietuvos verslinių sodų asociacijos atstovai.

ŽŪMMS pirmininkas Zenonas

Dabkevičius susirinkimo dalyvius supažindino su LMA ir ŽŪMMS struktūra, veikla. Meras S. Obelevičius pažymėjo mokslo svarbą sprendžiant aktualius gamybai klausimus, aptarė mokslininkų ir žemdirbių

bendradarbiavimo reikšmę, mokslo žinių sklaidos aktualijas. Pranešime „Verslinės sodininkystės plėtra“ LAMMC Sodininkystės ir daržininkystės instituto Sodininkystės technologijų skyriaus vedėjas dr. Darius Kviklys aptarė verslinių sodų ir uogynų pokyčius Lietuvoje, esamas problemas ir pristatė mokslininkų siūlymus, kaip sparčiau jas spręsti. LAMMC SDI Biochemijos laboratorijos vedėjas prof. Pranas Viškelis supažindino su mokslo naujovėmis, kalbėjo apie iš vaisių, uogų, daržovių kuriamus ir gaminamus maisto papildus, funkcionalius ingredientus, apie neterminį vaisių, uogų daržovių apdorojimą ir sveikos produkcijos gamybą. AB *Ažuožerių sodai* direktorius J. Janyšius ir ŽŪK *Ažuožerių sultys* direktorius R. Butvydas informavo apie jų vadovaujamų įmonių veiklą.

Taip pat buvo aplankytas Traupio botanikos sodas, kurio įkūrėjas yra Anykščių rajono meras S. Obelevičius. Botanikos sode yra apie 6000 kultivarų, tarp jų reti iš tolimų šalių atvežti bei Lietuvoje į Raudonąją knygą įrašyti ar jau beišnykstantys augalai.

Elena Narušytė, Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus mokslinė sekretorė

Atsakingos demokratijos valstybė: nuo iliuzijos prie tikrovės

Tokia LMA Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus (HSMS) diskusija spalio 14 d. buvo inicijuota, pasirodžius politikos ir sistemotechnikos veterano dr. Algimanto Valentino Indriūno knygai tokiu pat pavadinimu. Autoriaus manymu, viena aktualiausių mūsų šalies gyventojams yra jiems politinių piktarų valdžioje daroma žala. Autorius akcentavo neišnaudotas šiuolaikiškos demokratinės visuomenės galimybes pilietiškumui aktyvinti ir kovai su korupcija, su valstybės turto grobstymais per viešųjų užsakymų sistemą. Kartu jis atkreipė dėmesį į nesunkiai įgyvendintinas konstitucinių įstatymų korekcijas, iš dalies atsižvelgiant į kitų demokratinės Europos šalių patirtį. Į diskusiją įsitraukė Lietuvos žmogaus teisių asociacijos pirmininkas dr. Vytautas Budnikas, saugumo politikos ekspertas Ignas Stankovičius, valdybos technologijų žinovas prof. Antanas Makštutis,

valdymo sistemų specialistas Vincentas Jasiulevičius ir kiti. Buvo akcentuota objektyvaus Lietuvos nevyriausybinių organizacijų (NVO) atstovavimo šalies valdžios institucijose svarba ir tam daromos kliūtys. Lietuva liko bene vienintelė ES valstybė, iki šiol jau keletą metų kliudanti tokios NVO tarybos veiksmingai veiklai.

Diskusiją apibendrino LMA narys Romualdas Grigas. Be abejo, ji akivaizdžiai būtų buvusi dar sėkmingesnė, jei joje būtų dalyvavę tam įsipareigoję mūsų teisės korifėjai, kurie būtų galėję aktyvinti geresnių juridinių sprendimų paiešką – ribojant visų lygių valdžių savivalę ir ieškant šiuolaikiškų dvigubos pilietybės sprendimų, siekiant globalios Lietuvos suvienijimo.

LMA narys Antanas Buračas

Panevėžio miesto savivaldybės diena LMA

Spalio 15 d. surengta Panevėžio miesto savivaldybės diena Lietuvos mokslų akademijoje.

Joje dalyvavo Ministras Pirmininkas Algirdas Butkevičius, Panevėžio miesto savivaldybės vadovai, darbuotojai, miesto bendruomenės atstovai, gimnazistai, LMA nariai, svečiai iš valdžios institucijų. Renginį atidarė ir sveikinimo žodžius tarė LMA prezidentas Valdemaras Razumas ir Panevėžio miesto savivaldybės meras Vitalijus Satkevičius. Ministras Pirmininkas A. Butkevičius sveikinimo kalboje pasidžiaugė puikiu Panevėžio miesto bendradarbiavimu su Lietuvos mokslo bendruomene, trumpai apibūdino paskutiniuosius Vyriausybės sprendimus.

Panevėžio savivaldybės administracijos laikinoji direktorė Janina Gaidžiūnaitė perskaitė pranešimą „Panevėžys – 2014 metų Lietuvos kultūros sostinė: kultūros ir verslo sandrauga“. Fotomenininkas Algimantas Aleksandravičius pristatė fotografijų albumą *Aukštaitėj – aukšts dongs ė čysts vondva*. Kauno technologijos prof. Asta Valackienė supažindino su KTU Panevėžio technologijų ir verslo fakulteto bei Panevėžio kolegijos informaciniais stendais

„Moksliniai tyrimai“. Keramikos dirbinių parodą pristatė Panevėžio miesto dailės galerijos direktorė Jolanta Lebednykienė.

Popietiniam posėdžiui vadovavo LMA viceprezidentas Domas Kaunas ir Panevėžio miesto savivaldybės mero patarėjas Petras Luomanas. Pranešimus skaitė AB *Amilina* valdybos pirmininkas dr. Danas Tvarijonavičius, Vilniaus universiteto Biochemijos instituto Molekulinės mikrobiologijos ir biotechnologijos skyriaus vedėjas dr. Rolandas Meškys, UAB *Schmitz Cargobull Baltic* generalinis direktorius Raimundas Petrauskas, Vilniaus universiteto Matematikos ir informatikos instituto vyresnysis mokslo darbuotojas prof. Rimantas Rudzakis, Panevėžio prekybos pramonės ir amatų rūmų prezidentas Sigitas Gailiūnas.

Panevėžio miesto savivaldybės diena LMA baigta Panevėžio muzikinio teatro styginių kvarteto (vadovas Girdutis Jakaitis) koncertu.

Panevėžio gimnazijų moksleiviams buvo organizuotos pažintinės ekskursijos. Jie lankėsi Vilniaus universiteto Lazerinių tyrimų ir Mokslinės komunikacijos ir informacijos centruose.

Neužbaigta piliakalnių byla: platesnės interpretacijos ir sprendimų paieškos

Kokie veiksniai lėmė ypač tankų piliakalnių susiformavimą istorinėje Lietuvoje ir gretimose baltų žemėse? Koks vaidmuo piliakalniams gali būti skiriamas užgimstant senųjų lietuvių politinei tautai, o vėliau ir jos valstybei? Kas lėmė piliakalnių atminties nykimą ir vizualinį jų nuskurdinimą, o kartu ir mūsų protėvių iškilios kultūros numenkinimą? Ar įmanomas ir ar nūdien reikalingas deramas daugumos piliakalnių mentalinis ir vizualinis atgaivinimas? Šiomis temomis spalio 26 d. LMA įvyko HSMS ir skyriaus „Mokslininkų rūmai“ organizuota apskritojo stalo diskusija, kurioje dalyvavo LMA nariai Zigmuntas Kiaupa ir Antanas Tyla, taip pat signataras Algirdas

Endriukaitis, piliakalnių tyrinėtojas doc. Gintautas Zabiela, Valstybės kultūros paveldo Komisijos pirmininkė Gražina Drėmaitė, Lietuvai pagražinti draugijos pirmininkas Juozas Dingelis ir kiti. Diskusiją inicijavo ir jai vadovavo šių eilučių autorius.

Dar birželio mėn. Prezidentūrai, Seimui ir Ministrų kabinetui (jų vadovams) buvo išsiųstas kreipimosi tekstas dėl galimybės Lietuvos piliakalnius įrašyti į UNESCO saugomų ar kitaip ženklinamų objektų sąvadą, taip pat kalendorinių metų jiems atminti ir tvarkyti paskelbimo. Dokumentą tuomet pasirašė LMA nariai: Eugenijus Jovaiša, Vladas Žulkus, Zenonas Norkus, Antanas Tyla ir šių eilučių autorius, taip

pat dešimties plačiai žinomų tautosaugos krypties visuomeninių organizacijų pirmininkai. Vasarą tuo klausimu buvo konsultuotasi su UNESCO generalinio sekretoriaus pavaduotoju Henriku Juškevičiumi ir su Lietuvos atstovu prie šios organizacijos dr. Arūnu Gelūnu.

Diskusija išryškino rimtą susirūpinimą dažnai apleistais glūdinčiais lietuvių tautos socialinės organizacijos klodais. Buvo priimtas pakartotinis,

patikslintas kreipimasis, adresuotas Lietuvos Respublikos Seimui. Lapkričio mėn. pabaigoje gauta žinia, kad minėtos institucijos Švietimo, mokslo ir kultūros komitetas vieningai balsavo už tai, kad 2017-ieji metai būtų skelbiami Piliakalnių atminties ir tvarkymo metais. Tai būtų ištis puikus pasirengimas po metų švęsti Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimo šimtąsias metines.

LMA narys Romualdas Grigas

Jaunieji mokslininkai – žemės ūkio pažangai

III jaunųjų mokslininkų konferencijos „Jaunieji mokslininkai – žemės ūkio pažangai“ geriausių pranešimų autoriai su ŽŪMMS pirmininku Zenonu Dabkevičiumi

Lapkričio 6 d. LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius organizavo trečiąją jaunųjų mokslininkų konferenciją „Jaunieji mokslininkai – žemės ūkio pažangai“. Konferencijos tikslas – telkti jaunuosius mokslininkus, tyrinėjančius augalininkystės,

sodininkystės ir daržininkystės, agrobiologijos ir agroekologijos, dirvožemio ir agrochemijos, miškininkystės, zootechnikos ir veterinarinės medicinos, žemės ūkio ir aplinkos inžinerijos, maisto saugos ir kokybės, agrarinės ekonomikos ir kaimo sociologijos

Pranešimų klausymas.
Kairėje – LMA narys Leonardas Kairiūkštis

raidą bei perspektyvas, skatinti jų bendradarbiavimą. Dalyvavo jaunieji mokslininkai iš Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro, Aleksandro Stulginskio, Lietuvos sveikatos mokslų, Kauno technologijos universitetų, Gamtos tyrimų centro ir Lietuvos agrarinės ekonomikos instituto, kurie skaitė pranešimus agronomijos, agrochemijos, sodininkystės ir daržininkystės, veterinarijos, zootechnikos, miškininkystės, aplinkotyros, agrarinės ekonomikos ir maisto saugos temomis.

Plenariniame posėdyje ir kiekvienoje sekcijoje buvo renkamas geriausias pranešimas, geriausiais pranešėjais išrinkti: Jurgita Kelpšienė, Jelena Titova, Lina Žičkienė (Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centras), Vytautas Januškevičius, Gintarė Zakarienė, Viktorija Lėgaudaitė-Lydekaitienė (Lietuvos sveikatos mokslų universitetas), Evaldas Trainavičius, Vida Dabkienė (Aleksandro Stulginskio universitetas), ir Vaida Vaičiulytė (Gamtos tyrimų centras).

LMA tikrasis narys Zenonas Dabkevičius,
Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus pirmininkas

Pienas ir visuomenės mityba

Lapkričio 11 d. ŽŪMM skyrius kartu su BMGM skyriumi Lietuvos mokslų akademijoje organizavo konferenciją „Pieno ir jo produktų reikšmė visuomenės mityboje“. LMA ŽŪMMS Maisto saugos ir kokybės komisijos pirmininkė prof. Sigita Urbienė skaitydama pranešimą pažymėjo pieno svarbą ir naudą žmonių mityboje, aptarė pieno sudedamąsias dalis. VU MF Vaikų ligų klinikos doc. Vaidoto Urbono pranešime „Pieno įtaka vaikų sveikatai“ pateikti naujausių tyrimų duomenys apie pieno produktų reikšmę žmonių mityboje. Pranešėja dr. Roma Bartkevičiūtė (Sveikatos mokymo ir ligų prevencijos centras) aptarė pieno produktų vartojimo tendencijas pažymėdama, kad mažėja pieno produktų vartojimas. Apklausos

duomenys rodo, kad kas antras vaikas vartoja pieną kasdien. Žemės ūkio ministerijos atstovė Lilija Tepelienė pristatė vykdomą programą „Pienas vaikams“, kuri pradėta įgyvendinti 2004 metais ir kuria skatinamas pieno ir jo produktų vartojimas mokyklose. Pranešėjas dr. Antanas Šarkinas (KTU) apžvelgė pieno produktų kokybės klausimus, pieno produktų papildymo organizmui naudingomis bakterijomis galimybes, pateikė informaciją apie pieno produktų ydas sukeliančias bakterijas.

Elena Narušytė, Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriaus mokslinė sekretorė

Dr. Jadvyga Olechnovičienė, Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus mokslinė sekretorė

Atominė energetika: Japonijos patirtis

Tokijo technologijos instituto
prof. Jošiakis Himenas

Lapkričio 12 d. Mokslų akademijoje prof. Jošiakis Himenas (Yoshiaki Himeno) skaitė paskaitą „Branduolinė energetika, jos technologijų plėtra įvairiose srityse, atsinaujinantieji energijos šaltiniai“, kurią organizavo Japonijos ambasada drauge su LMA.

Renginio pradžioje J. E. Japonijos ambasadorė Kazuko Širaiši (Kazuko Shiraishi) kalbėjo apie Japonijos–Lietuvos bendradarbiavimą ir trumpai pristatė dr. J. Himeną, kuris nuo 2011 metų yra Tokijo technologijos instituto profesorius. Savo karjerą branduolinėje energetikoje jis pradėjo 1970 metais tuometinėje Energetinių reaktorių ir branduolinio kuro vystymo korporacijoje, kuri dabar vadinasi Japonijos atominės energetikos agentūra. Nuo 1985 m. jis dirbo greitųjų neutronų reaktorių mokslinių tyrimų ir tikimybinio saugos įvertinimo srityse. Nuo 1994 m. – Greitųjų neutronų reaktorių tyrimų skyriaus, esančio Tsurugoje, vyriausiuoju inžinieriumi. 2005–2009 – buvo PESCO Co., Ltd., Tokijuje veikiančios branduolinės inžinerijos įmonės prezidentas ir patarėjas, vadovavo projektams, kurių tikslas – stiprinti branduolinių ginklų neplatinto pastangas.

Paskaitoje prof. J. Himenas aptarė branduolinės energetikos pažangą ir branduolinių jėgainių saugos problemas. Šiuo metu pasaulyje daugiausiai eksploatuojami BWR ir PWR branduoliniai reaktoriai. Dabar statomiems reaktoriams įdiegiamos trečios kartos reaktorių technologijos. Japonija vienintelė pasaulyje jau turi veikiančius trečiosios kartos ABWR reaktorius.

Kitoje paskaitos dalyje buvo primintos 2011 m. kovo 11 d. Fukušimos AE avarijos priežastys ir trumpai apžvelgta radiologinė situacija greta Fukušimos Daiiči AE esančiose per avariją užterštose teritorijose. Laiku taikant apsaugos priemonės aplinkinių gyventojų apšvita dėl Fukušimos AE avarijos yra maždaug 1000 kartų mažesnė nei po Černobylio AE avarijos. Paminėti šiuo metu atliekami užterštų teritorijų tvarkymo darbai.

Paskaitoje taip pat buvo aptartas branduolinių technologijų taikymas kitose srityse, tokiose kaip vėžio gydymas švitinant protonų pluoštu ir švitinimas sunkiųjų jonų pluoštu, leidžiantis paveikti sunkiai pasiekiamus pacientų kūno audinius ir taip mažinti šalutinius apšvitinimo poveikius. Šiuo metu vėžiniams susirgimams gydyti taikoma boro neutronų pagavimo terapija naudojant neutronų greitintuvus. Pramonės srityse taip pat plečiamas branduolinių technologijų taikymas (tobulinant medžiagų savybes, kuriant puslaidininkius, sterilizuojant įrankius ir t. t.). Metinė tokių taikymų apyvarta yra tokia pat didelė, kaip ir branduolinės energetikos.

Pabaigoje kalbėta apie atsinaujinančią energetiką ir jos tendencijas Japonijoje. 2011 m. kovo 11 d. didysis žemės drebėjimas ir Fukušimos AE avarijos pasekmės sukėlė elektros energijos trūkumą visoje šalyje. Tai paspartino susidomėjimą atsinaujinančia energetika ir tokių išsklaidytos energijos šaltinių (ypač saulės elektrinių) diegimą. Tačiau profesorius nemano, kad atsinaujinanti energetika artimiausiu metu galės pakeisti branduolinę energetiką.

LMA tikrasis narys Algirdas Kaliatka, Technikos mokslų skyriaus Energetikos mokslų sekcija

Sociologija LMA ir Lietuvos socialinių tyrimų centre

Lapkričio 13 d. LMA įvyko sociologijos Lietuvos mokslų akademijoje ir Lietuvos socialinių tyrimų centre penkiasdešimtmečio minėjimui skirta tarptautinė konferencija.

Konferencijos dalyvius pasveikino Ministras Pirmininkas Algirdas Butkevičius. Premjeras pabrėžė, kad centro atliekamos moksliniais metodais grįstos studijos, tiksliais skaičiais ir objektyviais faktais argumentuotos išvados padeda priimti valstybei naudingus sprendimus, prognozuoti jų pasekmes. „Geras įdirbis ir aktyvi veikla lėmė, jog šalies sociologai girdimi ir pripažįstami tarptautiniuose renginiuose, žymiuose pasaulio kongresuose. Sveikintina, kad Lietuvos sociologai inicijavo Baltijos šalių bendradarbiavimą, atliko ir pristatė tarptautinei bendruomenei nemažai bendrų sociologinių studijų“, – pažymėjo A. Butkevičius. Ministras Pirmininkas taip pat pabrėžė, kad Vyriausybė, vertindama Lietuvos sociologų darbą, lieka atvira glaudesniai bendradarbiavimui siekiant efektyvesnių sprendimų, kurie stiprintų ekonomiką ir užtikrintų piliečių socialinį orumą.

LMA prezidentas Valdemaras Razumas priminė, kad 1964 m. liepos 1 d. Lietuvos TSR Mokslų akademijos prezidiumo nutarimu Nr. 234 Ekonomikos

institute buvo įkurtas Sociologijos ir teisės sektorius. Jam buvo pavesta nagrinėti socialinius ir politinius santykius, valstybės statybos problemas.

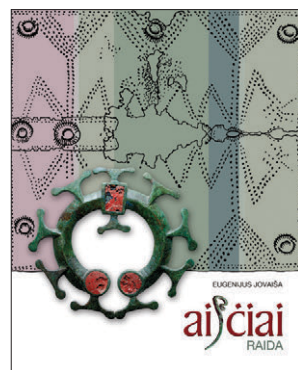
Lietuvos socialinių tyrimų centro direktorė prof. Meilutė Taljūnaitė apibūdino sociologijos institucionalizavimo kelią nuo minėto sektoriaus iki Sociologijos instituto Lietuvos socialinių tyrimų centre. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę 1991 m., Filosofijos, sociologijos ir teisės institutas (FSTI) tapo Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutu (LFSI). 2002 m. LFSI buvo reformuotas į Socialinių tyrimų institutą, 2010 m. įsteigtas Lietuvos socialinių tyrimų centras, o jame – Sociologijos institutas. LMA tikrasis narys Arvydas Virgilijus Matulionis priminė sociologijos padaliniuose dirbusius žmones, o akademikas Romualdas Grigas pasakojo apie sociologų vaidmenį sprendžiant dirbančiųjų socialines problemas.

Konferencijoje dalyvavo Europos Parlamento Socialistų ir demokratų pažangiojo aljanso frakcijos pirmininko pavaduotoja prof. Marju Lauristin ir vyriausiasis Europos mažumų problemų centro tyrėjas dr. Prytas Jervė (Priit Järve). Jie kalbėjo apie sociologijos atgimimo ištakas buvusioje Sovietų Sąjungoje. LMA tikrasis narys Arvydas Virgilijus Matulionis

Aisčių pasaulio naujienos

Lapkričio 14 d. Mokslų akademijoje buvo sutikta LMA tikrojo nario Eugenijaus Jovaišos monografija *Aisčiai. Raida*. Tęsdamas pirmosios knygos *Aisčiai. Kilmė* Didžiosios aisčių migracijos temą, autorius nagrinėja vadinamosios Didžiosios aisčių migracijos ketvirtąją bangą, kurią vadina galindiškąja. Ji buvo įspūdinga, formavo rytinius ir vakarinius aisčius, kurių vaidmenį Rytų ir Vakarų Europos ankstyvojoje istorijoje sunku pervertinti. Manoma, kad senajame geležies amžiuje prasidėjusi galindų-sūduvių ir Vielbarko kultūros sklaida sukūrė naują kultūrą Rytų Lietuvoje. Ji susikūrė maždaug toje pat erdvėje,

Knygos
viršelyje – segė
su raudono
emalio
inkrustacija
(IV a., Rokėnai,
Zarasų r.).

kurioje VI a. antrojoje pusėje įsikurs Lietuvių pilkapių kultūra. Todėl klausimas, ar galindiškoji banga yra tiesiogiai susijusi su lietuvių kilmė, yra esminis.

Naujais tyrinėjimais grindžiant lietuvių kilmės problemą aiškėja, jog, galimas dalykas, senojo geležies amžiaus Rytų Lietuvos pilkapių kultūros žmonės savo galindiškąją kultūrą pernešė toli į rytus. Okos upės aplinkoje susikūrė Moščino kultūra, kurią tyrinėtojai vadina rytų galindų kultūra. VI a. antrojoje pusėje ir VII a. rytų galindai patyrė avarų spaudimą ir įtikimą, kad galėjo reemigruoti į Rytų Lietuvą atnešdami vadinamąjį Lietuvių pilkapių kultūrą. Galindų migracija neapsiribojo rytais. Vakarų Europoje lokalizuojamos trys etnonimo **galind-* sankaupos. Jų migracijos daiktiniai ir rašytiniai šaltiniai, galindų santykių su gotais liudininkai, mažai tyrinėti, nors, galima sakyti, nuo I a. pabaigos susidaro galimybės, kad prieš Gintaro kelio pradžią Noriko Lencijoje, anapus Dunojaus, ėmė kurtis galindų kolonija. Gintaro kelio prekybinės visuomenės tyrinėjimai atveda prie minties, kad Baltijos pakrantėse ir baltų pasaulio gilumoje buvo baltų prekybininkų kontroliuojamų prekyviečių. Tokių prekyviečių galėjo būti ir Romos pasaulio prieigose. Per šituos galindus II amžiaus geografai Ptolemėjus galėjo gauti palyginti daug duomenų apie Baltijos jūros aplinkos upes ir tautas. Jo „Geografijos“ tyrinėjimai atskleidė daug naujų dalykų. Ptolemėjus sudinus mini du kartus. Vieną kartą – aprašydamas Europos Sarmatijos tautas, kitą – aprašydamas Didžiosios Germanijos tautas. Ir kaip tik anapus Dunojaus, artimoje romėnų kaimynystėje. Sudinų baltiška prigimtis iki šiol lyg ir nekelia didesnių abejonių. Kiti

Ptolemėjo „Geografijos“ tyrimų rezultatai yra tokie pat įspūdingi. Galima konstatuoti, kad Chronas tapatinamas su Nemunu, Rudonas – su Venta, Turuntas – su Dauguva, o Chesinas – su Pernu. Be to, penkios Ptolemėjo lokalizuotos tautos – venedai, galindai, sudinai, veltai, salai – priklausė vakarų baltams, trys tautos – hosijai, karbonai, kareotai – Baltijos finams, o keturios tautos – stavanai, pagiritai, savarai, borukai – rytų baltams.

Antroji *Aisčių* dalyje, pasitelkus gausybę specialistų, naujausius informacinių technologijų atradimus, pirmąsyk parodoma, koks įspūdingas buvo aisčių pasaulis, ir įrodoma, kad Didžioji aisčių migracija vyko visą laiką akcentuojant iki šiol primirštą galindų kultūrą. Autoriaus žodžiais tariant, dar daugelį su šiais tyrimais susijusių dalykų reikės papildomai tyrinėti, kad būtų susidarytas išsamesnis vaizdas apie I–X amžių aisčių ir rytų baltų pasaulį.

Renginį organizavo Lietuvos edukologijos universitetas ir Mokslų akademija, vedė Vilniaus universiteto Archeologijos katedros prof. Albinas Kuncevičius, kalbėjo archeologas prof. Adomas Butrimas, istorikas Tomas Baranauskas. Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų klubo prezidentė Birutė Valionytė, dėkodama už atliktus tyrinėjimus ir unikalų darbą, prof. E. Jovaišai įteikė vienietinę Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų klubo sidabrinę plaketę.

Humanitarinių ir socialinių mokslų skyriaus informacija

Lietuvos kibernetinis saugumas

Lietuvos kibernetinio saugumo problemoms ir uždaviniams aptarti LMA lapkričio 18 d. įvyko diskusija „Kibernetinis saugumas“, kurią inicijavo LMA Technikos mokslų skyriaus Elektronikos ir informatikos sekcija.

Informacinių technologijų plačiajuostis optinis tinklas 2015 m. apims 98 proc. Lietuvos teritorijos. Lietuvos gyventojai aktyviai naudoja plačiajuostes laidines ir belaides informacines technologijas. Tačiau Lietuva vis labiau priklauso nuo informacinių technologijų tinklų saugumo. Deja, šiuo metu turimos priemonės, veikiančios tarnybos negali užtikrinti Lietuvos kibernetinės erdvės saugumo.

LR Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Artūras Paulauskas informavo, kad 2015 m. bus priimtas Kibernetinio saugumo įstatymas, o kibernetinio saugumo veiklą nuo 2015 m. sausio 1 d. perims Lietuvos Respublikos Krašto apsaugos ministerijos Kibernetinio saugumo centras.

Pasitarimo dalyviai atkreipė dėmesį į tai, kad nėra kibernetinio saugumo koncepcijos, būtina kryptingai rengti kibernetinio saugumo specialistus, šviesti Lietuvos gyventojus apie kibernetinį saugumą, skatinti mokslo tiriamuosius projektus, kuriuose jungtinės mokslininkų ir praktikų grupės spręstų praktinius kibernetinio saugumo uždavinius. Būtina sutelkti viešojo ir

Iš kairės: LMA narys Laimutis Telksnys, TMS pirmininkas Gintautas Žintelis ir LR Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Artūras Paulauskas

privataus sektorių pajėgas kibernetiniam saugumui užtikrinti, įdiegti technologiškai saugią kompiuterinę platformą, apimančią specialių kompiuterių ir šių kompiuterių tinkle architektūrą, ryšio kanalų šifravimo, sertifikatų bei raktų valdymo technologijas.

VG TU prorektorius prof. Antanas Čenys, TEO ir INFO-BALT atstovai dr. Vilius Benetis ir Vytautas Bučinskas. LMA narys Laimutis Telksnys, Technikos mokslų skyriaus Elektronikos ir informatikos sekcijos pirmininkas

Susirinkime dalyvavo viešojo ir privataus sektoriaus, LMA Technikos mokslų skyriaus bei aukštųjų mokyklų atstovai. Diskusijose po LMA narių Laimučio Telksnio ir Gintauto Žintelio įvadininių pranešimų kalbėjo: Artūras Paulauskas, LR Prezidentės Nacionalinio saugumo grupės patarėjas Kęstutis Budrys, LR Krašto apsaugos ministerijos atstovas Tomas Stamulis, Ryšių reguliavimo tarnybos atstovas Rytis Rainys,

Moderniosios anhidrito kasybos technologijos

Lapkričio 18 d. LMA įvyko Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus Geoaplinkos problemų komisijos organizuotas seminaras „Moderniosios anhidrito Lietuvoje kasybos technologijos: ekonomika ir aplinkos sauga“.

Gausiausias vis dar nenaudojamas Lietuvos žemės gelmių turtas yra anhidritas. Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis, prognoziniai anhidrito ištekliai Lietuvoje sudaro apie 119 mlrd. m³ (334 mlrd. tonų). Milžiniškų anhidrito išteklių naudojimas sudarytų galimybę sukurti iš esmės naują pramonės šaką, atveriančią tokias Lietuvos ūkio plėtros galimybes: Lietuva vietoj anhidrito žaliavą importuojančios šalies ne tiktai apsirūpintų iš savų telkinių, bet taptų svarbia eksportuojančia šalimi; susidarytų sąlygos statybinių rišamųjų medžiagų ir gaminių iš jų gamybai plėtoti Lietuvoje ir eksportuoti šiuos

Dr. Ginutis Juozapavičius (kairėje) ir LMA tikrasis narys Robertas Mokrikas

gaminius; būtų sukurta apie 700 darbo vietų pačioje požeminėje kasykloje ir su šia gamyba susijusiose

veiklose. Pagirių požeminės kasyklos eksploatacija vien tikrai tiesioginiais mokesčiais Lietuvos biudžetas pasipildytų kasmet po 24–25 mln. Lt.

Iškastas anhidritas bus naudojamas pagal tris pagrindines kryptis: viena dalis trupinto anhidrito tiesiogiai kraunama į transportą ir išvežama sulfatinių trąšų ir cemento gamintojams; kita dalis trupinto anhidrito uždaro tipo malūnuose sumalama į miltus ir fasuota išvežama savaime išsilyginančių grindų mišinių, kitų statybinių glaistų ir mišinių, anhidrito plokščių, anhidritinių rišamųjų medžiagų gamintojams; išpjauti blokai patenka į dekoratyvinių

plokščių gamybos patalpas arba realizuojami kitiems vartotojams.

Požeminės kasyklos projekto vystytojo UAB *Margasmiltė* gauti duomenys ir sukaupta informacija liudija apie galimą ypatingą proveržį kuriant naujas dar neregėtas veiklas Lietuvoje – šachtininkų profesijos atsiradimą, naujos pramonės šakos gimimą ir plėtrą, kuri saugiai tiekėtų rinkai ekologiškai gaminamas išskirtinių savybių statybines rišamąsias medžiagas, pasaulyje itin vertinamas dekoratyvinio akmens plokštes.

Dr. Ginutis Juozapavičius, UAB GJ Magma

Gyvulininkystės sektoriaus plėtra

Lapkričio 20 d. LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius kartu su LSMU Veterinarijos akademija organizavo konferenciją „Gyvulininkystės sektoriaus plėtros perspektyvos naudojant slėnio „Nemunas“ galimybes“. Konferencijos dalyviai pristatė slėnio „Nemunas“ projektą *Gyvūnų sveikatingumo, mitybos ir gyvūninių maisto žaliavų mokslo ir studijų infrastruktūros plėtra, mokslinio potencialo konsolidacija*. Kalbėjusieji pažymėjo, kad šių projektų įgyvendinimas atveria naujas galimybes veterinarijos ir gyvulininkystės srities institucijų mokslininkų, verslo partnerių bendradarbiavimui, padeda stiprinti MTEP ryšius su esamais ir būsimais nacionaliniais bei tarptautiniais partneriais, taip pat su studentais rengiant doktorantų, magistrantų ir studijų baigiamuosius darbus. Įgyvendinat minėtus projektus atnaujinta LSMU infrastruktūra – sukurti du gyvulininkystės sektoriaus atviros prieigos centrai, kurie jungia 15 mokslinių laboratorijų ir yra tiesiogiai susiję su LSMU Gyvulininkystės

technologijos bei Veterinarijos fakultetų studijų programų įgyvendinimu.

Konferencijoje buvo diskutuojama apie *Nacionalinę 2014–2020 m. gyvulininkystės sektoriaus plėtros programą* ir jos įgyvendinimo galimybes, veterinarinę epidemiologinę situaciją, apie žmoniškųjų išteklių poreikį veterinarijai ir gyvulininkystei, mokslo pasiekimus gyvulininkystėje, taip pat apie naujausių sumaniųjų technologijų pritaikymą gyvulininkystės sektoriaus plėtrai bei jų pagrindu sukurto produkto komercializavimo bei realizavimo galimybes.

Konferencijos dalyviai lankėsi Paukščių lesalų ir paukštininkystės produktų, Gyvūninių maisto žaliavų saugos ir kokybės tyrimų, Histopatologinių tyrimų bei Virusologijos ir mikrobiologijos laboratorijose, kur sužinojo apie laboratorijų galimybes bei siūlomus mokslinius tyrimus ir kaip jų dėka žemės ūkio ar verslo subjektas gali didinti savo konkurencingumą Lietuvos ir užsienio rinkose.

LMA tikrasis narys Antanas Sederevičius

LMA diena Ignalinoje

Įgyvendinant LMA ir Ignalinos rajono savivaldybės prieš dvejus metus pasirašytą bendradarbiavimo sutartį lapkričio 26 d. Ignalinoje antrą kartą surengta LMA diena. Ta proga grupė LMA narių vyko į Ignaliną,

kur buvo skaitomos paskaitos, organizuota pažintinė programa.

Renginio dalyvius sveikino bei savivaldybės veiklą pristatė meras Henrikas Šiaudinis. LMA atstovų

Ignalinos rajono savivaldybės meras Henrikas Šiaudinis (kairėje) ir MFChMS pirmininkas Feliksas Ivanauskas

delegacijos vadovas, MFCh mokslų skyriaus pirmininkas Feliksas Ivanauskas susirinkusiems papasakojo apie Akademiją bei pasidalijo prisiminimais ir emocijomis, kurios jį sieja su Ignalinos kraštu. Po to mokslininkai skaitė paskaitas, o kiti darbuotojai susitiko su savivaldybės administracijos direktoriaus

pavadootoju Vidu Kreivėnu bei Investicijų ir strateginio planavimo skyriaus vedėju Vidmantu Čepulėnu. Buvo aptartos galimybės kartu rengti ir vykdyti Europos Sąjungos remiamus projektus.

Ignalinos gimnazijoje LMA tikrasis narys Aivaras Kareiva jauniems chemikams pasakojo apie neorganinę chemiją ir mediciną. Čia susirinko visi norintys pasiklausti apie ateities profesijas, laukiamus mokslo pokyčius ir naujas technologijas. Savo patirtimi ir įžvalgomis dalijosi LMA tikrasis narys Juozas Vidmantis Vaitkus. Savivaldybės administracijoje paskaitą „Kur juda Lietuvos ir pasaulio ekonomika“ skaitė prof. Rimantas Rudzkiš. Jis lygino Jungtinių Amerikos Valstijų ir Europos Sąjungos šalių ekonomiką, aptarė dabartinę Lietuvos situaciją ir ateities galimybes bei iššūkius. Visuomenės sveikatos biure žymus kardiologas LMA tikrasis narys Giedrius Uždavinys pasakojo apie paties išbandytą Atkinso dietą, kuri siūlo valgyti sveiką, kalorinę ir skanų maistą.

Mokslų akademijos atstovai Ignalinoje lankėsi sporto ir pramogų centre bei krašto muziejuje. Vakarėjant visus pradžiuogino išvyka į Mielagėnų seniūnijoje esantį Paliesiaus dvarą.

LMA tikrasis narys Feliksas Ivanauskas

Lina Kovalevskienė, Ignalinos r. savivaldybės atstovė ryšiams su visuomene

LMA atstovų delegacija susipažįsta su Ignalinos krašto muziejumi

LMA diena Klaipėdos miesto savivaldybėje

Gruodžio 3 d. Klaipėdos universitete įvyko LMA diena Klaipėdos miesto savivaldybėje. Joje dalyvavo Klaipėdos miesto savivaldybės meras Vytautas Grubliauskas, savivaldybės darbuotojai, Klaipėdos universiteto mokslininkai, Valstybinio jūrų uosto atstovai, suinteresuotieji Klaipėdos organizacijų specialistai. Renginio tikslas – studijos *Baltijos jūros krantų erozijos problemų analizė ir sprendimo būdai* pristatymas.

Posėdžio pirmininkai LMA prezidentas Valdemaras Razumas ir Klaipėdos miesto savivaldybės

meras Vytautas Grubliauskas nušvietė aktualias 2014 m. veiklas, pasidžiaugė puikiais Lietuvos mokslų akademijos ir Klaipėdos miesto ryšiais įgyvendinant 2013 m. pasirašytą sutartį. Sutartyje buvo išskirta itin aktuali Klaipėdos miestui krantų erozijos problema, kuri ir buvo išnagrinėta Mokslų akademijos ir Klaipėdos universiteto suburtos autorių grupės parengtoje studijoje.

Studijoje pateikiamos naujausios mokslo žinios apie Lietuvos Baltijos jūros krantų būklę, natūralių ir antropogeninių veiksnių, turinčių įtakos krantodaros procesams, ir jūros krantų erozijos problemų analizė, nustatyta galima tokių veiksnių įtaka gyvajai gamtai ir žmogui. Identifikuotos Klaipėdos valstybinio jūrų uosto gamtonaudos problemos, Klaipėdos miesto jūros krantų erozijos procesai, išnagrinėtas galimas šių procesų, turinčių tiesioginę ar netiesioginę įtaką miesto ir gyventojų veiklos raidai, poveikis žmogaus aplinkai, rekreacijai, gyvajai gamtai, žemėnaudai, pasiūlyti problemų sprendimo būdai 2014–2020 m. laikotarpiu.

LMA narys Algimantas Grigelis (kairėje) ir studijos bendraautoris, Klaipėdos universiteto infrastruktūros ir plėtros prorektorius dr. Saulius Gulbinskas

Posėdyje buvo išklaustyti trys pranešimai: LMA narys Algimantas Grigelis (darbo vadovas) pateikė viso atlikto darbo apžvalgą, LEI laboratorijos vadovė dr. Jūratė Kriaučiūnienė kalbėjo apie Klaipėdos sąsiaurio, uosto ir įplaukos kanalo hidrodinamikos tyrimus, Klaipėdos universiteto prorektorius dr. Saulius Gulbinskas – apie Klaipėdos miesto jūros krantų būklės problemas ir krantosaugines priemones. Į klausimus atsakė ir diskusijoje dalyvavo kiti šios studijos rengėjai: dr. Leonora Živilė Gelumauskaitė (Gamtos tyrimų centras), prof. Inga Dailidienė, dr. Loreta Kelpšaitė ir dr. Petras Zemlys (visi iš Klaipėdos universiteto).

Kuršių nerijos ir žemyniniai krantai yra skirtingos būklės. Krantų stabilumo problema pastaraisiais metais buvo aktyviai tiriama naujais jūrinės geologijos ir geofizikos metodais. Šie duomenys ir pagrindė galimybę apibendrinti gautus rezultatus ir parengti studiją.

Darbo vadovas

LMA narys Algimantas Grigelis

Vidurinio išsilavinimo ir aukštojo mokslo sąsajos, problemos ir sprendimai

Diskusijoje dalyvauja LMA nariai (iš kairės): Vyngantas Paulauskas, Jonas Grigas, Valdas Laurinavičius, Juozas Vidmantis Vaitkus ir švietimo ir mokslo viceministras dr. Rimantas Vaitkus

Gruodžio 4 d. įvyko LMA Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyriaus organizuota apskritojo stalo diskusija „Vidurinio išsilavinimo ir aukštojo mokslo sąsajos, problemos ir sprendimai“, kurioje gausus akademinės bendruomenės būrys diskutavo apie vidurinio ir aukštojo mokslo problemas Lietuvoje. Diskusiją pradėjęs skyriaus pirmininkas Feliksas Ivanauskas pažymėjo šios diskusijos svarbą Lietuvos strateginės plėtros kontekste. Pagrindinį pranešimą „Bendrojo išsilavinimo ir aukštojo mokslo sąsajos“ perskaitė švietimo ir mokslo viceministras dr. Rimantas Vaitkus. Buvo pažymėta, kad nors Lietuva yra viena Europos Sąjungos lyderių pagal 30–34 metų amžiaus grupės gyventojus, turinčius aukštąjį išsilavinimą, tačiau šis skaičius nerodo tikrosios padėties. Dažnai diplomus gauna menkai išsilavinę absolventai, pasiskirstymas pagal regionus labai netolygus, pastebimas ryškus socialinių mokslų programų perteklius ir kai kurių gamtos mokslų specialybių trūkumas. Viceministras minėjo ir Švietimo ir mokslo ministerijos siūlymus situacijai

gerinti: minimalaus balo įvedimas ne tik į valstybės finansuojamas vietas (tokius balus turi nustatę Vilniaus, Kauno technologijos, Klaipėdos universitetai), bet ir į valstybės nefinansuojamas vietas; atlikti dažnesnę moksleivių pasiekimų stebėseną; stiprinti bendrojo ugdymo dalykų bloką vyresnėse klasėse; įvesti brandos darbą; didinti privalomųjų baigiamųjų egzaminų skaičių. Vyko aktyvi diskusija, kurioje dalyvavo LMA nariai: Aivaras Kareiva, Juozas Vidmantis Vaitkus, Eugenijus Manstavičius, Jonas Grigas ir habil. dr. Rimas Norvaiša. Mokslininkai pabrėžė kitas vidurinio ir aukštojo mokslo problemas: nekokybiški vadovėliai, nepakankama mokytojų kvalifikacija, neproporcingas mokomųjų dalykų valandų paskirstymas ir kt. Toliau diskusijoje dr. Rolandas Maskoliūnas perskaitė LMA tikrojo nario Eugenijaus Butkaus pranešimą „Vidurinio ugdymo ir povidurinio mokymosi ryšys ir uždaviniai“, paruoštą remiantis LMA ekspertų įžvalga *Pasiūlymai dėl šalies strateginio tikslo suformulavimo*.

LMA tikrasis narys Remigijus Leipus

Širdies chirurgijos dabartis

Gruodžio 5 d. LMA įvyko visuomenei skirtas LMA dviejų skyrių – Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus ir „Mokslininkų rūmų“ – organizuotas renginys „Širdies chirurgijos dabartis ir naujausi pasiekimai“. Jame LMA nariai Vytautas Sirvydis ir Giedrius Uždavinsys įvertino pirmųjų atvirų širdies operacijų, kurioms vadovavo akademikas Algimantas Marcinkevičius, patirtį, o jaunesnės kartos širdies chirurgai apibūdino dabartines veiklos sąlygas, pasiekimus, naujoves ir ateities uždavinius.

Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių klinikos Širdies chirurgijos centro vadovas doc. Virgilijus Tarutis pademonstravo įgimtų širdies ydų dabartines operacijas – jos atliekamos įvairaus amžiaus vaikams, pradedant nuo neišnešiotų naujagimių ir baigiant bet kuriuo kitu vaikų amžiumi. Palygino atliekamų operacijų dažnį, rezultatus su kitais pasaulio ir Europos centrais ir pažymėjo, kad visais įgimtų širdies ydų operacijų rodikliais Lietuva atitinka aukščiausius standartus.

Tos pačios ligoninės Koronarų chirurgijos skyriaus vedėjas dr. Gintaras Kalinauskas supažindino su operacijomis, kurios atliekamos esant išeminės širdies

ligos komplikacijoms; papasakojo apie išeminės širdies ligos priežastis ir galimybes jos išvengti, kaip ši patologija tiriama įvairiais instrumentiniais metodais, kokios atliekamos chirurginės operacijos. Jis pažymėjo, kad ši patologija tarp mūsų šalies gyventojų dažnėja ir širdies chirurgai gali atlikti operacijas visiems, kuriems to reikia, bet nepakanka lėšų, kurias skiria sveikatos apsaugos sistema, todėl operacijų skaičius ribojamas. O dėl įgimtų širdies ydų operuojama tiek, kiek gimsta vaikų, turinčių tokią patologiją.

Doc. Rimantas Karalius klausytojams papasakojo apie labai sudėtingas operacijas, atliekamas Santariškių klinikose sergant sunkiomis plaučių kraujagyslių ligomis, kuomet gydymas vaistais neįmanomas.

Viso šio renginio motyvas – Vilniaus universitete dirbantys mokslininkai gydytojai yra aukštos kvalifikacijos specialistai, kurių teikiama pagalba atitinka pasaulinius standartus. Jų patobulintos ir tobulinamos operacijos, moksliniai tyrimai yra reikšmingas indėlis į medicinos mokslą ir praktiką.

**LMA tikrasis narys Vytautas Basys,
Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus
pirmininkas**

Bioateitis 2014

Gruodžio 9 d. LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų skyrius organizavo jaunųjų mokslininkų konferenciją „Bioateitis: gamtos ir gyvybės mokslų perspektyvos“. Konferencijos tikslas – telkti biologijos, medicinos, biotechnologijos, biochemijos ir geomokslų sričių jaunuosius mokslininkus, skatinti jų bendradarbiavimą ir tyrimų rezultatų sklaidą. Pranešimus skaitė jaunieji mokslininkai iš Vilniaus universiteto (VU), Lietuvos sveikatos mokslų universiteto (LSMU), Vytauto Didžiojo universiteto, Gamtos tyrimo centro, Inovatyvios medicinos centro, Vilniaus universiteto Biotechnologijos ir Vilniaus universiteto Biochemijos instituto, Nacionalinio vėžio instituto. Konferencijos darbas vyko Biologijos ir geomokslų, Medicinos, Biochemijos ir biotechnologijos sekcijose, kurioms pirmininkavo ir geriausius darbus rinko

LMA tikrieji nariai – Virginijus Šikšnys, Vytautas Basys, Vincas Būda, Robertas Mokrikas, Vytautas Jonas Sirvydis, Algirdas Skirkevičius, Vytas Antanas Tamošiūnas, jiems talkino dr. Jadvyga Olechnovičienė.

Konferencijoje dalyvavo LMA prezidentas Valdemaras Razumas, Ministro Pirmininko patarėjas sveikatai Antanas Vinkus, LMA viceprezidentas Domas Kaunas, LMA nariai, UAB *Thermo Fisher Scientific Baltics* Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros direktorius dr. Arvydas Lubys bei aukštųjų mokyklų ir kitų mokslo įstaigų mokslininkai ir tyrėjai.

Išskirtinis jau tradicine tapusios konferencijos bruožas – kviestinis plenarinis pranešimas, kurį pateikė neseniai LMA tikrąja nare išrinkta LSMU prof. Vilmantė Borutaitė („Ar gali virusai sukelti Alzheimerio ligą?“).

Jaunieji mokslininkai ir LMA tikrasis narys Virginijus Šikšnys

Biologijos mokslų grupėje geriausiais pripažinti Au-
rinos Arnatkevičiūtės ir Miko Ilgūno (GTC), Geomokslų
grupėje – Andrejaus Spridonovo pateikti pranešimai

(visus delegavo VU Gamtos mokslų
fakultetas). Tarp medicinos mokslo
atstovų geriausiai įvertintos 4 jauno-
sios mokslininkės: Kristina Daniūnaitė,
Kristina Stuopelytė (abi VU Gamtos
mokslų fakulteto doktorantės), Si-
mona Steponkienė (Nacionalinio
vėžio instituto jaunesnioji mokslo
darbuotoja) ir Kristina Laučkaitė (LSMU
doktorantė). Biochemijos ir biotech-
nologijos mokslų geriausieji – Miglė
Kazlauskienė (VU Chemijos fakultetas
ir Biotechnologijos institutas), Simona
Baranauskė (VU Biotechnologijos insti-
tutas) ir Daiva Stanislovaitienė (LSMU
Akių ligų klinikos).

Geriausiųjų jaunųjų mokslininkų
paieškas Biologijos, medicinos ir
geomokslų skyrius tęs ir 2015 metais.

LMA tikrasis narys Vincas Būda

Miškininkų aktualijos

Gruodžio 15 d. ŽŪMM skyriaus Miškininkystės moks-
lų sekcija kartu su Aleksandro Stulginskio universite-
tu (ASU) organizavo diskusijas dviem miškininkams
aktualioms temoms: dėl miškininkų rengimo aukš-
tosiose mokyklose ir kvalifikacijos kėlimo sistemos
sukūrimo Lietuvoje ir dėl medienos išteklių ir jų
naudojimo intensyvumo Lietuvoje.

ASU Miško ir ekologijos fakulteto dekanas prof.
E. Bartkevičius pristatė miškininkystės specialistų
rengimo sistemą, jos pranašumus ir trūkumus. Kauno
miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos direktorius dr.
A. Tebėra pasakojo apie studentų ruošimo kolegijoje
aktualijas. Valstybinės miškų tarybos Miško naudoji-
mo ir statistikos skyrius vyriausias specialistas prof.
Andrius Kuliešis kalbėjo apie medienos naudojimo
statistinius duomenis ir medienos išteklių naudojimo
intensyvumo suvestines Lietuvoje.

Per diskusijas konstatuota, kad dėl nepalankių
aplinkos veiksnių gresiančią miškų degradaciją
bus brangu atitaisyti. Viena būtinų sąlygų miškų
degradacijos rizikai mažinti yra pakankamas kva-
lifikuotų specialistų skaičius. Tam reikia valstybės

finansuojamo minimalaus studentų krepšelių skai-
čiaus. Šie specialistai būtų skirti valstybinei miškų
ūkio sistemai. Nėra gerai, kai valstybinių miškų
naudojimo, priežiūros ir saugojimo, įskaitant ir visas
svarbias mūsų šaliai miškų ekologines funkcijas,
specialistai rengiami jų pačių lėšomis. Taip pat buvo
pažymėta, kad miškai yra veikiami nuolat kintančios
aplinkos. Netinkamai taikant ūkines priemones gali-
mi jų nykimo pavojai, todėl miškų ūkio specialistams
yra būtina nuolat kelti savo kvalifikaciją, o tam reikia
veikiančios kvalifikacijos kėlimo sistemos.

Buvo konstatuota, kad išlieka medienos išteklių
naudojimo didėjimo tendencija, bet nekelianti pa-
vojaus miškams ilgalaikėje perspektyvoje. Taip pat
buvo pažymėta, kad neneša ūkinės naudos pertekli-
nis perbrendusios medienos kiekis miškuose ir ūkiniu
požiūriu būtų tikslinga jį naudoti intensyviau. Pate-
bėta, kad nereikėtų pamiršti ir perbrendusių miškų
teigiamo poveikio biologinei įvairovei. Kai kurie
dalyviai palietė kirtimų amžių nustatymo ūkiniuose
miškuose pagal tikslinius sortimetų galimybes.

LMA tikrasis narys Darius Danusevičius

žymius mokslininkus prisimenant

Gamtos tyrimų centro Hidrobiontų ekologijos ir fiziologijos laboratorijoje su darbu susipažindina vyr. laborantas Kęstutis Skrupskelis (centre). J. Olechnovičienės nuotr.

>>> LMA Biologijos, medicinos ir geomokslų (BMGM) skyrius bei Gamtos tyrimų centro (GTC) Hidrobiontų ekologijos ir fiziologijos laboratorija spalio 8 d. surengė popietę „Profesorių Juozą Virbicką prisimenant“, skirtą žymaus Lietuvos mokslininko zoologo, hidroekologo ichtiologo, LMA nario prof. Juozo Virbicko 75-osioms gimimo metinėms. Padėję gėlių ant Profesorius kapo Kairėnų kapinėse ir šiltu žodžiu prisiminę kolegą, popietės dalyviai susirinko į GTC Hidrobiontų ekologijos ir fiziologijos laboratoriją (Eksperimentinę akvariuminę), kuriai J. Virbickas vadovavo 1964–2003 m. LMA BMGM skyriaus mokslinė sekretorė dr. Jadvyga Olechnovičienė skaitė pranešimą „Profesorius Juozas Virbickas mokslinis palikimas“, dabartinis laboratorijos vadovas dr. Vytautas Kesminas kalbėjo apie prof. Juozo Virbicko darbą Ekologijos institute ir vadovavimą laboratorijai, Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakulteto Zoologijos katedros doc. Egidijus Bukelskis prisiminė Profesorius darbą universitete. Profesorius buvo ne tik žinomas mokslininkas, bet ir puikus, jautrus žmogus, Lietuvos ichtiologų mokslinės mokyklos kūrėjas, jaunųjų mokslininkų ugdytojas, mokslo organizatorius ir mokslo žinių skleidėjas bei populiarintojas, daugelio knygų, žodynų, mokslo ir mokslo populiarinimo straipsnių autorius, palikęs

ryškų pėdsaką ichtiologijos, hidroekologijos, žuvininkystės ir aplinkosaugos mokslo istorijoje.
Dr. Jadvyga Olechnovičienė,
BMGMS mokslinė sekretorė

>>> Lapkričio 13 d. LMA mažojoje konferencijų salėje įvyko MFChM ir skyriaus „Mokslininkų rūmai“ renginys, skirtas paminėti LMA narių prof. Juozo Matulio 115-ąsias, prof. Kazimiero Baršausko 110-ąsias, prof. Leono Simanavičiaus ir Vytauto Statulevičiaus 85-ąsias ir prof. Arijano Prokopčiko 90-ąsias gimimo metines. Renginį vedė skyriaus pirmininkas LMA tikrasis narys Feliksas Ivanauskas. Vakarą pradėjo ir renginio nuotaiką kūrė Gedimino Dalinkevičiaus (smuikas) ir Simono Bušmos (gitarą) duetas.

LMA tikrasis narys Rimantas Ramanauskas pasidalijo prisiminimais apie žymųjį Lietuvos mokslininką ir mokslo organizatorių, ilgametį LMA prezidentą, chemiką prof. Juozą Matulį, jo gyvenimą ir mokslinę veiklą. Profesorius mokslinė veikla buvo susieta su metalų elektrochemijos problemomis. Vienas svarbiausių jo nuopelnų Lietuvai yra nacionalinės Lietuvos mokslų akademijos išugdyimas. Sudėtingais pokario metais Akademikas išgelbėjo ne vieną mokslininką, o jo parašytos charakteristikos daugeliui atvėrė duris į aspirantūrą.

Iškilaus fiziko, žymaus Lietuvos aukštojo mokslo organizatoriaus, gabaus administratoriaus, pirmojo Kauno politechnikos instituto (dabar KTU) rektoriaus akademiko Kazimiero Baršausko mokslinio gyvenimo kelią apžvelgė LMA tikrasis narys Juozas Vidmantis Vaitkus. Įdomiomis detalėmis apie Akademiko darbo stilių ir atkaklumą, geranorišką paramą studentams ir mokslininkams, gebėjimą apeiti sovietmečiu partinius nurodymus pranešimą papildė diskusijose dalyvavęs Akademiko sūnus, KTU rektorius prof. Petras Baršauskas ir LMA narys Kazimieras Ragulskis.

Žymaus fizikochemiko prof. Leono Simonavičiaus mokslinę veiklą priminė LMA tikrasis narys Albertas Malinauskas. Tarptautinį pripažinimą pelnęs už termodinamikos ir nevandeninių tirpalų elektrochemijos srities mokslinius darbus, Akademikas išsiskyrė pedagogo talentu, geranoriškumu, tolerancija ir nekonfliktiškumu. Netgi paskutiniaisiais gyvenimo metais parašyto fundamentalaus ir ypač studentų vertinamo vadovėlio pavadinimas *Termodinamika chemikams* rodo norą nesupriešinti fizikų ir chemikų.

Savo Mokytoją, talentingą mokslininką, vieną Vilniaus tikimybių teorijos mokyklos pradininkų prof. Vytautą Statulevičių prisiminė LMA tikrasis narys Vygantas Paulauskas. Akademikas buvo aktyvus visuomenės veikėjas, nenuilstantis organizatorius, jo mokslinis palikimas susijęs su fundamentiniais rezultatais tikimybių teorijos ir matematinės statistikos ribinių

teoremų problematikoje. Pranešimo metu parodytas filmas atskleidė ir Profesoriaus pomėgį groti armonika.

Vieno ryškiausių Lietuvos chemikų, kinetikos ir katalizės mokslinės mokyklos kūrėjo profesoriaus Arijano Prokopčiko gyvenimo ir mokslinės kūrybos kelią priminė LMA tikrasis narys Eugenijus Norkus. Akademikas buvo egzotiškojo trivalenčio vario chemijos tyrimų pradininkas. Jis domėjosi ne tik chemija, buvo plačios mąstysenos, tolerantiškas žmogus, gilinosi ir į filosofijos problemas, kultūros istoriją.

Mokslininkų minėjimą pratęsė LMA Vrublevskių biblioteka, lapkričio 13–26 d. surengdama parodą „Jų darbai paliko ryškų pėdsaką Lietuvos moksle: prisimenant iškiliuosius mokslininkus“, kurioje supažindino su svarbiausiais mokslininkų darbais, jų sukurtomis mokslinėmis mokyklomis, nuotraukomis. **LMA tikrasis narys Gediminas Niaura**

sveikiname LMA narius

Vygantui Paulauskui – 70

☞ Spalio 18 d. LMA tikrajam nariui prof. habil. dr. Vygantui PAULAIUSKUI sukako 70 metų.

Profesorius – žymus tikimybių teorijos ir funkcinės analizės specialistas, savo darbais gerai žinomas daugelyje užsienio šalių. Kaip kviestinis profesorius skaitė paskaitas Kornelio, Kalifornijos universitetuose, Džordžijos technologiniame institute, stažavo daugelyje užsienio universitetų. Daugiau kaip 30 metų vadovavo VU Matematinės analizės katedrai. Yra Tarptautinio statistikos instituto narys, gerai žinomų tarptautinių Vilniaus tikimybių teorijos ir matematinės statistikos konferencijų organizacinio komiteto pirmininkas, monografijos *Aproximavimo teorija centrinėje ribinėje teoremoje. Tyrimai Banacho erdvėje* bendraautorius (su Alfredu Račkausku), du kartus Lietuvos mokslo premijos laureatas (1979, 1998).

LMA prezidiumas bei Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyrius sveikina Jubiliatą:

Gerbiamas Jubiliate, didžiujam Jūsų laimėjimais, dėkojame už aktyvų darbą ir kūrybiškumą, už Jūsų idėjas ir energiją stiprinant ir garsinant mokslų akademiją.

Linkime geros sveikatos ir sėkmės jau pradėtuose darbuose ir įgyvendinant naujus Jūsų sumanymus.

Antanui Tylai – 85

☞ Spalio 28 d. LMA nariui profesoriui habil. dr. Antanui TYLAI sukako 85-eri.

LMA prezidiumas bei Humanitarinių ir socialinių mokslų skyrius nuoširdžiai sveikina Jubiliatą:

Esate plačios erudicijos istorikas: Jūsų svarūs moksliniai tyrinėjimai skirti XVI ir XVII a. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valstybiniais, politiniams, diplomatiniais, kariniams ir kitokiems santykiams su Rusija, Švedija ir kitomis valstybėmis. Jums, mokslininkui, svarbūs ir XIX a. antrosios pusės lietuvių tautinio atgimimo, spaudos draudimo ir knygnešystės sąjūdžio klausimai. Visa tai yra atskleista Jūsų paskelbtose, daugiau nei dešimtyje, mokslinėse monografijose, gausiose publikacijose, publicistiniuose straipsniuose. Visuose Jūsų darbuose skiriama išskirtinė pagarba istoriografijai.

Jūs pavyzdinai vykdote pilietinę pareigą Lietuvai, jos klestėjimui ir laisvei. Daug nuveikėte pertvarkant atgimusios valstybės mokslą, saugant lietuvių tautos Laisvės kovų nuo seniausių laikų iki Sąjūdžio istorinę atmintį, ugdant jaunąją Lietuvos istorikų kartą.

Linkime Jums, gerbiamasis Jubiliate, stiprios sveikatos, naujų atradimų džiaugsmo ir tolesnių darbų. Ilgiausių metų!

Vytautui Basiui – 70

☞ Lapkričio 2 d. LMA vyriausiasis mokslinis sekretorius, Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriaus pirmininkas, LMA tikrasis narys profesorius habil. dr. Vytautas BASYS minėjo 70 metų jubiliejų.

LMA prezidiumas, sveikindamas Jubiliatą *reiškia padėką už nuopelnus medicinos mokslui ir svarų indėlį į Lietuvos pediatrijos, neonatologijos, klinikinės genetikos mokslų plėtrą, Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje bei už aktyvią ir produktyvią veiklą dirbant LMA vyriausioju moksliniu sekretoriumi bei vadovaujant Biologijos, medicinos ir geomokslų skyriui.*

Labai vertiname Jūsų ilgametę ir sėkmingą mokslinę, pedagoginę, praktinę ir visuomeninę veiklą, žavimės Jūsų organizaciniais sugebėjimais, darbštumu, neišsenkama energija, entuziazmu ir meile mokslui. Jūsų veikla Sveikatos apsaugos ministerijos viceministro ir Valstybinės vaistų kontrolės tarnybos viršininko

pareigose buvo ir yra reikšminga mūsų šalies sveikatos apsaugos sistemos vystymuisi bei žmonių gerovei.

Gražaus Jubiliejaus proga linkime Jums ilgiausių metų, gyvenimo pilnatvės.

Baiba Rivžai – 65

☞ Gruodžio 1 d. LMA užsienio narė, Latvijos žemės ūkio universiteto profesorė Baiba RIVŽA šventė 65 metų jubiliejų. Prof. B. Rivžos mokslinės veiklos sritis – socialiniai mokslai, mokslinių tyrimų kryptis – regioninė ekonomika ir regionų plėtra. Profesorė nagrinėja regioninės kaimo plėtros problemas – regionų tipus, rėmimo kryptis, verslo plėtrą. B. Rivža aktyviai dalyvauja Lietuvoje organizuojamose mokslinėse konferencijose, skaito paskaitas ir dalijasi patirtimi įvairiuose Europos ir kitų šalių universitetuose, yra LMA leidžiamo žurnalo *Žemės ūkio mokslai* redakcinės kolegijos narė.

Nuoširdžiai sveikiname LMA užsienio narę jubilėjaus proga, linkime neišsenkančios kūrybinės energijos, naujų vertingų mokslo darbų, stiprios sveikatos ir šviesių gyvenimo akimirkų.

LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius

Algirdui Sliesaravičiui – 75

☞ Gruodžio 12 d. LMA tikrajam nariui profesorius Algirdui SLIESARAVIČIUI sukako 75 metai.

Prof. A. Sliesaravičius yra vienas naujų tyrimų kryptį iniciatorių – žemės ūkio augalų genetikos tyrimų mokyklos kūrėjas Lietuvoje, naujų augalų genetinių ir biotechnologinių tyrimų metodikų rengėjas bei vykdytojas. Ypač svarbūs Profesoriaus pradėti pašarinių žolių genetiniai ir biotechnologiniai tyrimai, išplėtoję agronomijos mokslą. Visą gyvenimą geriausią savo mokslinę patirtį Profesorius stengėsi perduoti studentams, jauniems mokslininkams – jam vadovaujant apginta net 15 daktaro disertacijų. Žemdirbiai dėkingi prof. A. Sliesaravičiui už kartu su bendraautoriais sukurtas naujas svidrinių veisles, kurios įrašytos į nacionalinį Lietuvos augalų veislių sąrašą ir ES veislių katalogą.

Gruodžio 16 d. LMA Vrublevskių bibliotekoje įvyko prof. A. Sliesaravičiaus publikacijų parodos atidarymas. Šventinį renginį pradėjo direktorius dr. Sigitas Narbutas, pasveikindamas dalyvius ir jubiliatą. LMA viceprezidentas Domas Kaunas sveikino jubiliatą pažymėdamas jo svarų indėlį į agronomijos mokslą ir sklaidą, mokslo istorijos puoselėjimą, Lietuvos

žemės ūkio mokslų patriarchų atminimo įamžinimą ir nuoširdžią, kūrybingą bei aktyvią veiklą LMA Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje.

LMA ŽŪMMS nariai, sveikindami gražaus ir prasmingo jubiliejaus proga, pasidžiaugė Profesoriaus pasiekimais ir nuopelnais bei palinkėjo prasmingų darbų, turiningos veiklos: *žavi prof. A. Sliesaravičiaus darbštumas, kūrybingumas, intelektas, aktyvus gyvenimo būdas ir tvirtos bei šviesios gyvenimo nuostatos.*

Sveikindami gražaus jubiliejaus proga dėkojame Jums už nuoširdžią ir aktyvią veiklą Lietuvos mokslų akademijos Žemės ūkio ir miškų mokslų skyriuje. Linkime Jums, mielas Jubiliate, prasmingų ir turiningų tolesnių gyvenimo metų, stiprios sveikatos ir kuo geriausios kloties darbuose ir asmeniniame gyvenime.

LMA žemės ūkio ir miškų mokslų skyrius

Vilijandui Bagdonavičiui – 65

☞ Gruodžio 24 d. LMA tikrasis narys profesorius Vilijandas BAGDONAVIČIUS šventė 65-erių metų jubiliejų. Visa jubilato veikla susijusi su matematinės statistikos metodų vystymu Lietuvoje. Jo darbai iš patikimumo teorijos ir išgyvenamumo analizės srities yra dar vienas aukšto lygio sukurtos Lietuvoje tikimybių teorijos ir matematinės statistikos mokyklos įrodymas. Profesorius aktyviai bendradarbiauja su Lietuvos ir užsienio mokslininkais bei įmonėmis taikant statistinius metodus pramonėje ir medicinoje. Jau daugiau nei 40 metų Profesorius savo žinias perduoda VU studentams, yra dirbęs Kazanės, Debreceno, Prahos, Aalborgo, Bordo universitetuose. V. Bagdonavičiaus darbo vaisiai, be daugybės straipsnių, yra ir 5 monografijos. 2002 m. jis buvo apdovanotas ordinu *Palmes académiques*, skiriamu už nuopelnus Prancūzijos kultūrai, 2006 m. skirta Lietuvos mokslo premija.

Žavi Profesoriaus erudicija, interesų įvairovė, gilus muzikos supratimas.

Mielam Jubiliatui linkime nesustoti ties šiuo kukliu jubiliejumi, naujais darbais ir knygomis toliau garsinti Lietuvos vardą.

LMA Matematikos, fizikos ir chemijos mokslų skyrius

mokslininkų apdovanojimai

☞ Lietuvos edukologijos universiteto rektoriui LMA tikrajam nariui prof. habil. dr. Algirdui GAIŽUČIUI suteiktas Vokietijos Heidelbergo aukštosios pedagoginės mokyklos *Doctor Honoris Causa* vardas.

☞ LMA tikrajai narei prof. habil. dr. Viktorijai DAUJOTYTEI-PAKERIENEI įteiktas Švietimo ir mokslo ministerijos garbės ženklas už nuopelnus Lietuvos

moksliui, švietimui ir kultūrai, mokslininkų ir mokytojų ugdymą, kūrybingos lietuviybės stiprinimą.

Apdovanojimą Profesorei įteikė Švietimo ir mokslo ministerijos kancleris Dainius Numgaudis Vilniaus universiteto Filologijos fakultete gruodžio 29 d. vykusiam iškilmingame renginyje, kuriame Profesorė skaitė Metų paskaitą lituanistams, švietimo bendruomenei „Romualdas Granauskas – mokytojas“.

LMA užsienio narys Arvydas Klierė

(1935-08-05–2014-12-08)

Gruodžio 8 d., eidamas 79-uosius metus, mirė pasaulinio garso kosminės erdvės tyrimų specialistas, Kalifornijos technologijos universiteto tyrėjas, radio-technikos inžinierius dr. Arvydas Klierė.

Arvydas Klierė gimė 1935 m. rugpjūčio 5 d. Kaune. Antrojo pasaulinio karo metais kartu su šeima emigravo į Vokietiją, vėliau – į JAV. 1956 m. baigė Ilinojaus universitetą, vėliau studijavo Mičigano universitete (1952–1957), kuriame 1957 m. įgijo filosofijos mokslų daktaro laipsnį. Nuo 1962 m. dirbo Kalifornijos technologijos instituto Reaktyvinių variklių laboratorijoje.

Pasaulinio garso kosminės erdvės tyrimų specialistas, ėjęs net devynių NASA tyrimo komandų pagrindinio tyrėjo pareigas. Svarbiausiais dr. A. Klierės

darbais laikomi kosminių erdvėlaivių „Mariner“, „Pioneer“ skrydžių metu atlikti Marso, Veneros, Ijo (Jupiterio palydovo) ir Saturno atmosferų tyrimai. Jis vadovo ilgametei išsamių Saturno tyrinėjimų programai *Cassini*. Dr. A. Klierės vadovaujamos *Cassini* programos pabaiga numatyta 2017 m., kuomet palydovas nuo žiedų pakraščio ners į Saturno atmosferą. Tada bus galima itin tiksliai nustatyti gravitacinio lauko stiprį ir ištirti, kokia iš tiesų orbita skrieja antra pagal dydį Saulės sistemos planeta.

A. Klierė tarptautinės Astronautikos akademijos tikrasis narys (nuo 1998), tarptautinės Astronautikos akademijos narys korespondentas (1993–1998), o nuo 1994 m. – Lietuvos mokslų akademijos užsienio narys. Dr. A. Klierė skaitė paskaitas Vilniaus universitete, buvo Vytauto Didžiojo universiteto atkuriamojo senato narys (1989–1996). A. Klierė buvo apdovano- tas: 1972 m. NASA medaliu „Už ypatingus nuopelnus mokslo ir žinių srityje apie atmosferos savybes Marso ir Veneros planetų eksperimentiniuose tyrimuose“; keletu NASA apdovanojimų už nuopelnus ir pasiekimus tiriant planetų orbitas; 2011 m. dr. Arvydui Klieriui skirta Švietimo ir mokslo ministerijos premija užsienio lietuviams už viso gyvenimo nuopelnus.

Šviesus dr. Arvydo Klierės atminimas liks visų jį pažinojusiųjų širdyse.

Lietuvos mokslų akademijos prezidiumas

Leidinio redakcinė taryba: V. Basys, A. Bernotas, V. A. Bumelis, Z. Dabkevičius, F. Ivanauskas, D. Kaunas, R. Maskoliūnas, A. P. Piskarskas, V. Razumas (pirmininkas), A. Vasiliauskas, G. Žintelis

Leidinį rengė: S. Aukštinaitenė, A. Bagdonavičienė, A. Daučiūnienė, G. Griežienė, B. Jaskelevičius, L. Milošienė, E. Narušytė, J. Olechnovičienė

Kalbos redaktorė A. Bagdonavičienė, nuotraukos V. Valuckienės, apipavidalino M. Datkūnaitė

© Lietuvos mokslų akademija, Gedimino pr. 3, 01103 Vilnius
<http://lma.lt/>

Spausdino UAB *BMK leidykla*, J. Jasinskio g. 16, 01112 Vilnius

Tiražas 150 egz., nemokamas

ISSN 2029-5707

